

Bryssel den 13.11.2013
COM(2013) 801 final

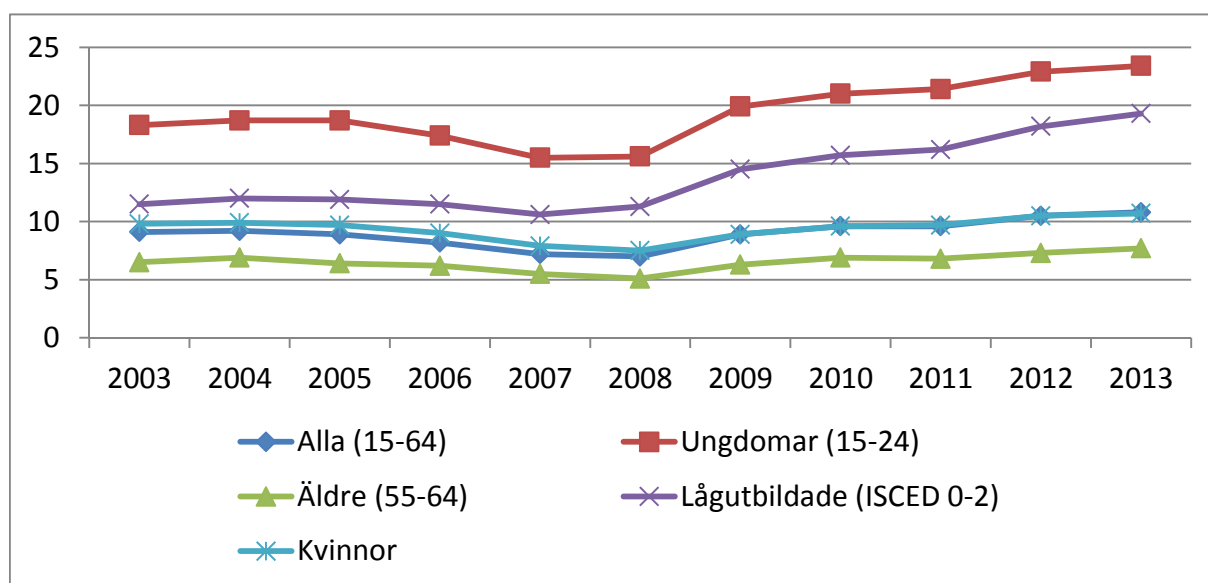
UTKAST TILL GEMENSAM SYSSELSÄTTNINGSRAPPORT

som åtföljer kommissionens meddelande om den årliga tillväxtöversikten 2014

1. TENDENSER OCH UTMANINGAR FÖR ARBETSMARKNADEN OCH SAMHÄLLET I EU¹

Arbetslösheten är rekordhög i EU. Under perioden 2003–2008 minskade arbetslösheten med mer än två procentenheter, men under den finansiella och ekonomiska krisen har den ökat betydligt (figur 1). Från 2008 (helår) till andra kvartalet 2013 (säsongsjusterat) steg arbetslösheten i EU-28 från 7,1 % till 10,9 %. Utvecklingen har varit ungefär densamma över tiden för olika grupper på arbetsmarknaden, med några få undantag. För det första tycks ungdomsarbetslösheten följa den allmänna konjunkturutvecklingen i högre grad. För det andra ökade arbetslösheten snabbare för män än för kvinnor under krisen, främst eftersom de mansdominerade sektorerna var de som drabbades hårdast. Detta framgår av att den totala arbetslösheten ökade mer än arbetslösheten bland kvinnor mellan 2008 och 2009. När det gäller strukturella skillnader är arbetslösheten klart högre bland ungdomar, lågutbildade arbetstagare och medborgare i tredjeländer².

Figur 1: Arbetslöshetsutvecklingen i EU-28 sedan 2003 – alla, ungdomar, äldre respektive lågutbildade arbetstagare

Anm.: Uppgifterna för 2013 avser andra kvartalet, uppgifterna för 2003–2012 är årliga uppgifter. Källa: Eurostat.

I mitten av 2013 slutade arbetslösheten öka. Arbetslösheten har legat på en ganska stabil nivå sedan i början av 2013. I september 2013 var nästan 26,9 miljoner människor arbetslösa (säsongsjusterat). Detta motsvarar 11 %, vilket är samma andel som under de fem föregående månaderna. Det är dock fortfarande för tidigt att avgöra om detta betyder att trenden har vänt. Tendenserna i olika delar av EU är också olika: I förhållande till september 2012 ökade arbetslösheten i 16 medlemsstater (mest i Grekland, Cypern, Italien och Nederländerna). I

¹ Det här kapitlet bygger delvis på den detaljerade analys som görs i *EU Employment and Social Situation, Quarterly Review* från mars 2013. Se utbildningsöversikten 2013 för mer information om utbildning och färdigheter.

² Bland medborgare i tredjeländer var arbetslösheten 21,3 % 2012, vilket ska jämföras med 20,0 % 2011 och 14,4 % 2008.

12 länder minskade den (främst i de baltiska staterna, Irland och Ungern). Dessa skillnader ligger mer eller mindre i linje med BNP-utvecklingen i medlemsstaterna.

Långtidsarbetslösheten ökar fortsatt, till följd av krisens långa varaktighet. I slutet av andra kvartalet 2013 var hela 12,5 miljoner människor långtidsarbetslösa i EU, en rekordhög siffra som motsvarar 5 % av den förvärvsarbetande befolkningen. Sedan 2008 har långtidsarbetslösheten ökat i nästan alla medlemsstater och nära nog fördubblats totalt sett. Undantagen är Tyskland (där den minskade från 4 till 2,5 % under perioden 2008–2012) och Luxemburg (där den har varit cirka 1,5 % under hela perioden). Under förra året och till och med andra kvartalet 2013 ökade långtidsarbetslösheten som andel av den totala arbetslösheten i EU–28 från 45,0 till 47,1 % (från 47,0 till 49,5 % i EA–17).

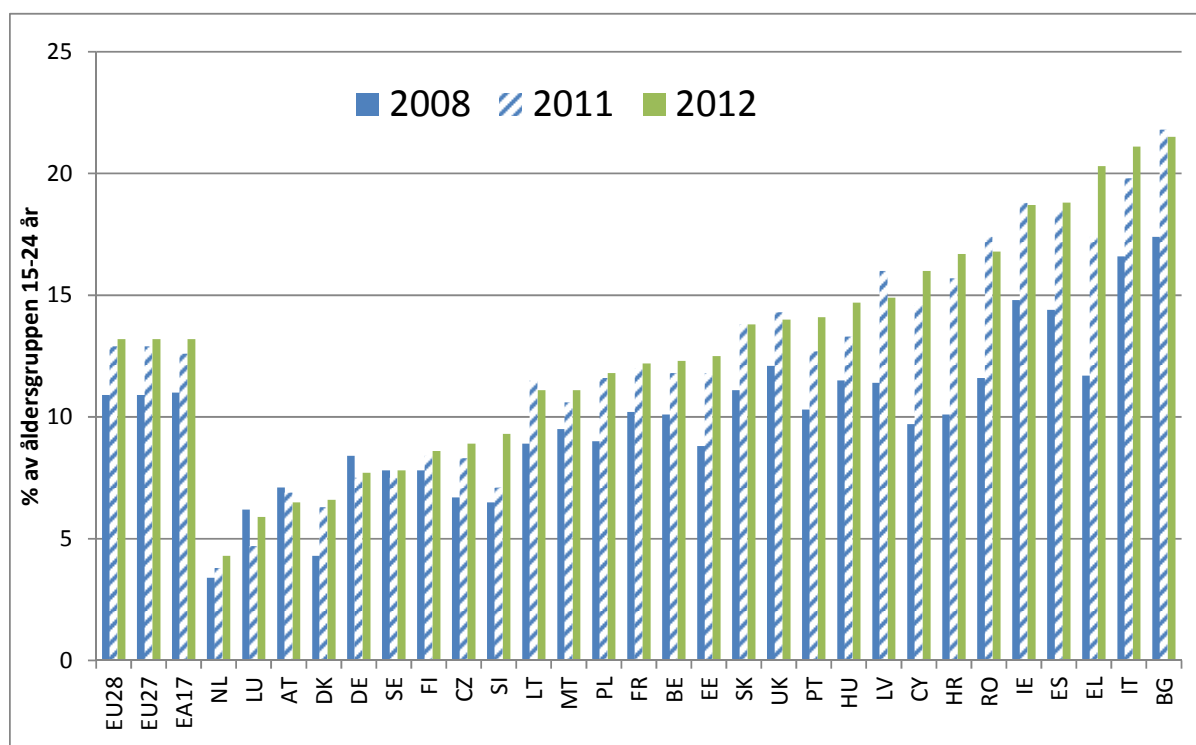
Det finns stora och växande skillnader mellan medlemsstaterna när det gäller arbetslösheten, särskilt i euroområdet. Sedan krisen började har arbetslösheten ökat kraftigt i euroområdets södra del och periferi. I andra medlemsstater har ökningen varit mycket mindre. I augusti 2013 var arbetslösheten 4,9 % i Österrike, 5,2 % i Tyskland och 5,9 % i Luxemburg. I Spanien och Grekland var den däremot 26,2 respektive 27,6%³. Arbetslösheten är särskilt hög i Grekland och Spanien men ligger betydligt över EU-genomsnittet även i Portugal, Kroatien och Cypern (över 16 %). Den största ökningen på årsbasis (mellan september 2012 och september 2013) skedde i Cypern (+4,4 procentenheter). Utvecklingen i Nederländerna är också relativt negativ (men från en lägre utgångsnivå), liksom i Italien och i mindre utsträckning i Belgien, Bulgarien, Kroatien, Luxemburg och Slovenien.

Ungdomsarbetslösheten är fortsatt mycket hög. I september 2013 var ungdomsarbetslösheten i EU över 23,5 %, vilket är en ökning med 0,4 procentenheter från föregående år men på samma nivå som under det senaste halvåret. Det finns stora skillnader mellan medlemsstaterna, och uppgifterna för september 2013 går från 7,7 % i Tyskland och 8,7% i Österrike till 56,5% i Spanien och 57,3% i Grekland. Klyftan har slutat att vidgas under de senaste månaderna, men skillnaderna är fortfarande stora.

Andelen unga människor som varken arbetar eller studerar har fortsatt att öka. Under perioden 2008–2011 ökade andelen ungdomar i åldern 15–24 år som var arbetslösa och inte deltog i utbildning med två procentenheter till 12,9 % (figur 2). Under 2012 fortsatte denna andel att öka på EU-nivå, men i långsammare takt än tidigare och inte i alla medlemsstater (minskningar rapporterades från Österrike, Storbritannien, Lettland, Litauen, Rumänien och Bulgarien). Den är fortsatt hög i merparten av medlemsstaterna (Litauen, Malta, Polen, Frankrike, Belgien, Estland, Slovakien, Storbritannien, Portugal, Ungern, Lettland, Cypern, Kroatien, Rumänien, Irland, Spanien, Grekland, Italien och Bulgarien). Den senaste utvecklingen (2011–2012) i Grekland och Slovenien, liksom i viss mån Italien och Ungern, är särskilt bekymmersam. Andelen unga kvinnor som varken arbetar eller studerar är något högre än andelen män: 2012 var andelen kvinnor 13,4 % och andelen män 12,9 % (totalt 13,1 %). Att andelen unga människor som varken arbetar eller studerar ökar beror mer på att ungdomsarbetslösheten har ökat än på passivitet från ungdomarnas sida.

³ För Grekland finns det bara uppgifter fram till juli.

Figur 2: Andel ungdomar i åldersgruppen 15–24 år som varken arbetar eller studerar

Källa: Eurostat.

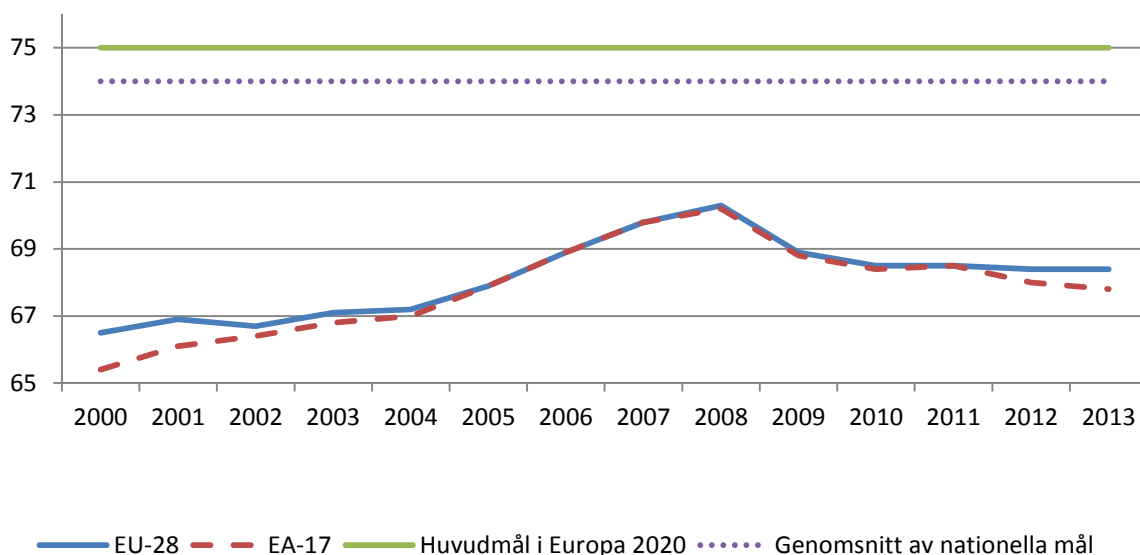
Antalet ungdomar med enbart grundskoleutbildning minskar successivt. 2012 var andelen ungdomar som hade enbart grundskoleutbildning 12,7 %, vilket ska jämföras med 13,4 % året innan. Detta är dock fortfarande ett stort problem, eftersom det rör sig om cirka 5,5 miljoner människor och arbetslösheten bland dem är över 40 %. I tolv medlemsstater var andelen 2012 lägre än målet om 10 % i Europa 2020. Högst andelar, över 20 %, återfanns i Spanien, Portugal och Malta. **Vi närmar oss målet att andelen högskoleutbildade ska vara minst 40 % år 2020.** Under 2012 var andelen högskoleutbildade 35,7 %.

Trots krisen har andelen sysselsatta fortsatt att öka i många medlemsstater, främst på grund av att äldre arbetstagare och kvinnor (i åldersgruppen 55–64 år) arbetar i större omfattning. Mellan andra kvartalet 2008 och andra kvartalet 2013 ökade andelen sysselsatta i åldersgruppen 15–64 år EU-28 från 70,7 till 71,9 %. Skillnaderna mellan länderna var emellertid stora. Sysselsättningen ökade kraftigast i Tjeckien, Malta, Lettland och Ungern och minskade mest i Danmark (om än från en mycket hög nivå), Irland och Kroatien. Kvinnors sysselsättningsgrad har ökat över tiden, men är fortfarande betydligt lägre än mäns: 12,1 procentenheter andra kvartalet 2013 (andelen sysselsatta män var 78 % och andelen sysselsatta kvinnor 65,9 %). Skillnaderna i sysselsättningsgrad mellan könen är särskilt stora i många av EU:s södra medlemsstater, såsom Grekland, Italien och Portugal. I en del andra länder är andelen kvinnliga arbetstagare hög, men detsamma gäller andelen kvinnor som arbetar deltid. Andra kvartalet 2013 var denna andel till exempel 77,3 % i Nederländerna, 46,5 % i Tyskland och 45,6 % i Österrike.

Sysselsättningsgraden fortsätter att minska. Om det överordnade målet i Europa 2020 att nå en sysselsättningsgrad på 75 % för män och kvinnor i åldersgruppen 20–64 år ska

uppnås måste utvecklingen vändas. Från det att krisen började till i slutet av 2012 minskade sysselsättningen i EU-28 med nästan två procentenheter, till bara 68 % i slutet av 2012 (figur 3). Därefter har siffrorna försämrats ytterligare. Mellan andra kvartalet 2012 och 2013 minskade sysselsättningen i euroområdet med 0,6 procentenheter och i EU-28 med 0,42 procentenheter.

Figur 3: Sysselsättningsgraden i EU och euroområdet i förhållande till målen i Europa 2020 (åldersgruppen 20-64 år)

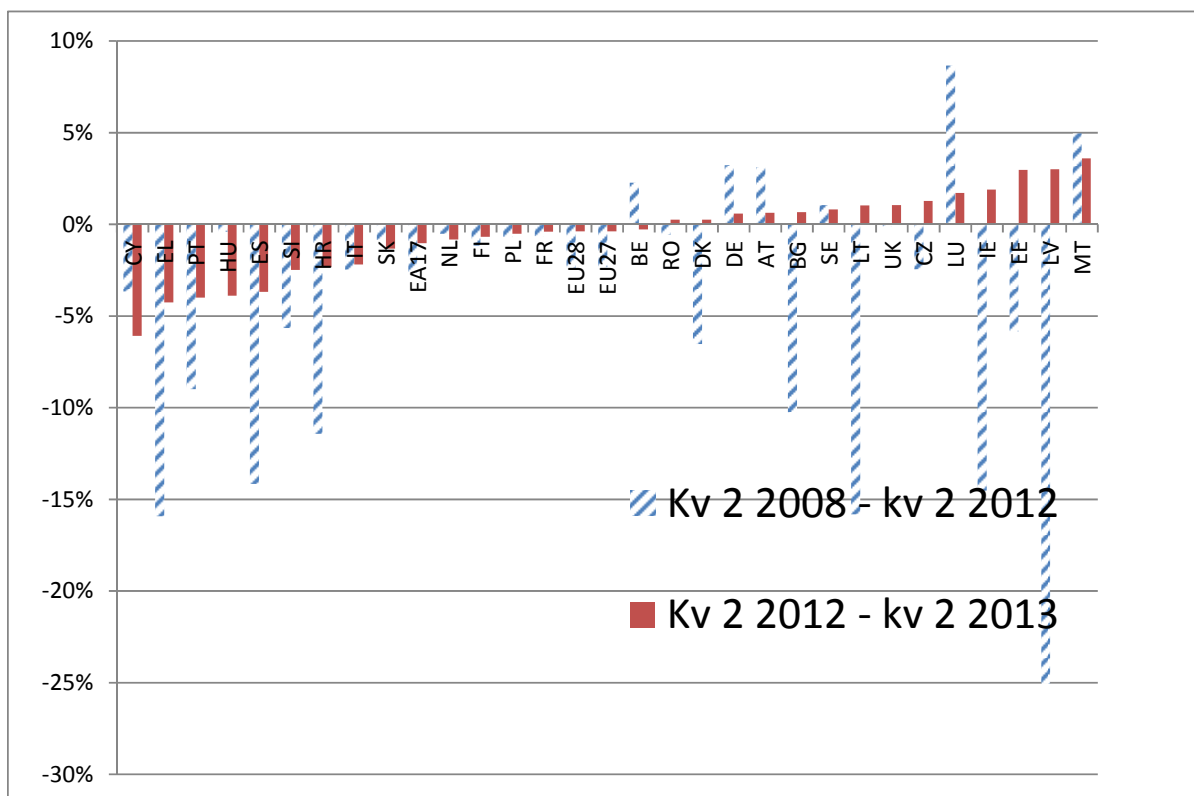
Anm.: För åren 2000 och 2001 avser uppgifterna EU-27 i stället för EU-28. Uppgifterna för 2013 avser andra kvartalet. Källa: Eurostats arbetskraftundersökning och Europa 2020-målen.

”Vinster och förluster” i sysselsättningen under krisen har inte varit jämnt fördelade.

Mäns sysselsättningsgrad (åldersgruppen 20–64 år) har minskat med över tre procentenheter sedan 2008 (från 77,9 % 2008 till 74,5 % 2012) medan kvinnors bara har minskat marginellt och till och med ökade något under det senaste året. För äldre arbetstagare har ökningen varit kraftig (3,3 procentenheter sedan 2008, till 48,8 % år 2012), med betydande ökning i Belgien, Tyskland, Frankrike, Italien, Luxemburg, Ungern, Nederländerna och Polen, i synnerhet för kvinnor (5,0 procentenheter). Om man ser till utbildningsnivå har sysselsättningen minskat mest bland lågutbildade och minst bland högutbildade. Bland medborgare i tredjeländer (åldersgruppen 20–64 år) minskade sysselsättningsgraden i EU-28 från 58,5 % 2010 till 56,8 % 2012. När det gäller trenderna i olika sektorer skedde de största minskningarna av sysselsättningen mellan andra kvartalet 2012 och 2013 i byggsektorn (-4,5 %), jordbruket (-1,5 %) och tillverkningsindustrin (-1,2 %). Inom IKT-sektorn har särskilt stora ökning noterats (+2,5 %). Antalet fasta anställningar har visserligen minskat under de senaste fem åren, men den tyngsta bördan för anpassningen har fått bäras av tillfälligt anställda (som inte har fått sina kontrakt förlängda). Slutligen minskar antalet heltidsanställningar för fjärde året i rad. Sedan sista kvartalet 2008 har minskningen varit 8,3 miljoner (-4,6 %). Antalet deltidsanställningar har däremot ökat stadigt under de senaste åren, med 2,5 miljoner eller 6,4 % sedan sista kvartalet 2008.

Sysselsättningen utvecklas olika i olika länder. Av figur 4 framgår det att skillnaderna i utveckling har varit stora mellan medlemsstaterna och att sysselsättningstrenden var särskilt negativ i Lettland, Grekland, Litauen, Irland och Spanien fram till andra kvartalet 2012. Därefter har sysselsättningen ökat i de baltiska länderna och Irland. Däremot har den minskat i många andra länder, särskilt i Cypern, Spanien, Portugal och Ungern. Vissa "kärnländer" i euroområdet (samt Malta) har klarat sig ganska väl överlag, men i länderna i den södra delen av euroområdet, såsom Italien och Spanien, har sysselsättningen fortsatt att minska. Detta bekräftar att skillnaderna i arbetslöshet ökar i euroområdet (se ovan).

Figur 4: Sysselsättningsutvecklingen (antal personer) sedan andra kvartalet 2008, per medlemsstat

Anm.: Kvartal 1 2013 för Ungern och Kroatien. Källa: Eurostat (nationella räkenskaper), beräkningar från GD EMPL.

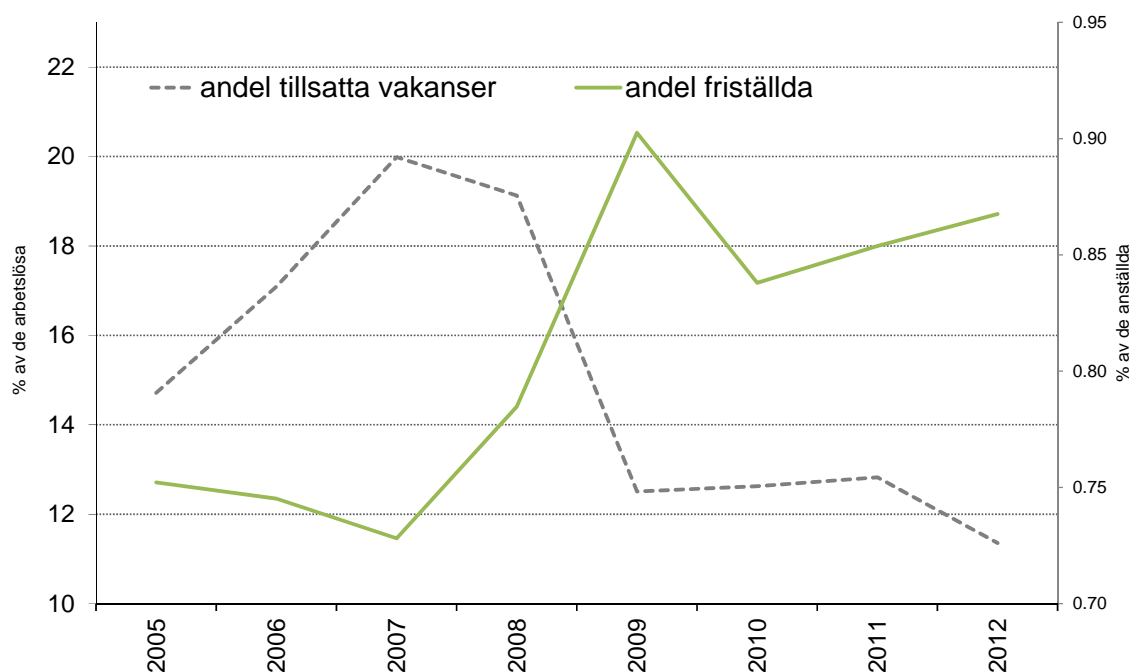
Sysselsättningen kommer troligen att öka något i framtiden, främst till följd av BNP-tillväxt. Andelen lediga platser är för närvarande cirka 1,5 %, och har i genomsnitt legat på ungefär denna nivå sedan slutet av 2010⁴. På medellång sikt kan man urskilja flera utvecklingstendenser som kommer att leda till ökad sysselsättning framöver, särskilt på vissa områden. Tekniska framsteg kommer till exempel att skapa arbetstillfällen i IKT-sektorn

⁴ Den senaste europeiska övervakningen av lediga platser visar att efter vård- och omsorgsanställda har den största sysselsättningsökningen skett för programvaruutvecklare och -analytiker, administrativa och specialiserade sekreterare, arbetsledare inom tillverkning, byggnads- och anläggningsektorn och gruvindustrin samt grund- och förskolelärare.

(enligt prognoserna kommer det att finnas 900 000 lediga platser här 2015). Den åldrande befolkningen förväntas också innebära att efterfrågan på vårdpersonal och vårdrelaterade tjänster ökar på medellång sikt, trots de nuvarande åtstramningarna av de offentliga vårbudgetarna (2012 var redan nästan en miljon människor anställda i vårdsektorn i EU-27). Vidare kan övergången till en grönare ekonomi leda till att antalet gröna jobb ökar (det totala antalet anställda steg från 2,4 miljoner 2000 till 3,0 miljoner 2008 och beräknas vara 3,4 miljoner 2012). Andra teknikberoende sektorer, såsom transportindustrin, kommer också att behöva anställa personal med medelhöga och höga kvalifikationer för att klara av ökningen av flyg- och passagerartransporterna och den höga andelen äldre anställda som förväntas ha lämnat transportsektorn 2020.

Att sysselsättningen minskar beror främst på att färre vakanser tillsätts. Om man granskar den underliggande dynamiken kan man konstatera att den minskade sysselsättningsgraden beror både på att fler människor förlorar sina jobb och på att färre lediga platser tillsätts. Den sistnämnda faktorn har relativt sett större betydelse (figur 5)⁵. Mellan 2008 och 2012 minskade andelen tillsatta vakanser i 24 medlemsstater. Den ökade bara i tre (Luxemburg, Tyskland och Nederländerna). De kraftigaste minskningarna skedde i Danmark, Cypern och Slovenien.

Figur 5: Andelen tillsatta vakanser och andelen friställda i EU-27, årsgenomsnitt 2005–2012

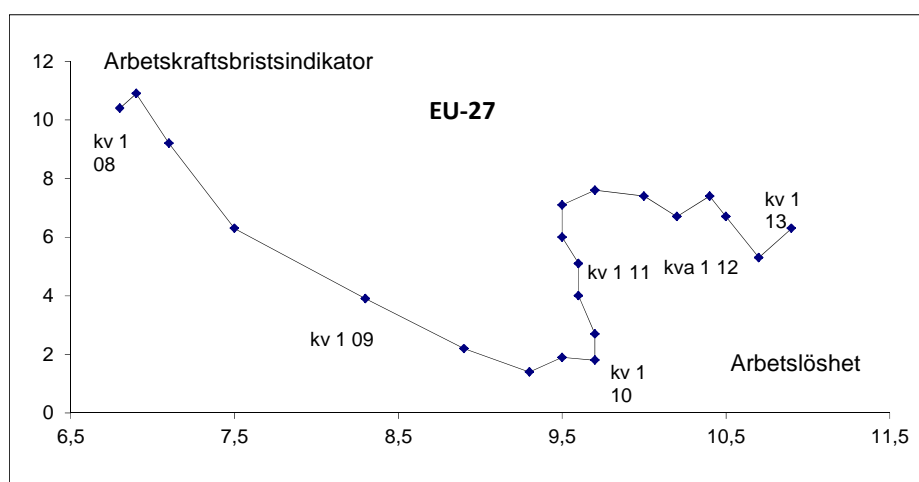
Källa: Eurostats arbetskraftundersökning, beräkningar från GD EMPL

⁵ Andelen tillsatta vakanser definieras som förhållandet mellan antalet personer som påbörjar nya anställningar och antalet arbetslösa. Andelen friställda är förhållandet mellan antalet personer som förlorar sina jobb och antalet arbetslösa.

Segmenteringen på arbetsmarknaden är fortfarande betydande. Andelen tillfälligt anställda har ökat med 0,4 procentenheter sedan 2011. Detta beror till stor del på den osäkra ekonomiska situationen. Detta späder på den höga arbetslösheten och/eller vissa grupperns låga deltagande på arbetsmarknaden. Ungdomars sysselsättning kännetecknas av stora andelar tillfälliga anställningar och deltidsanställningar, drygt 40 respektive 30 % (av den totala sysselsättningen) 2012. Som jämförelse var andelen tillfälliga anställningar och deltidsanställningar mycket lägre, omkring 14 respektive 19 %, bland den totala arbetskraften i EU-28 under 2012. Kvinnor är överrepresenterade bland de deltidsanställda. Under 2012 arbetade 31,9 % av kvinnorna deltid, mot 8,4 % av männen. I Nederländerna, Storbritannien, Tyskland, Österrike och Belgien är andelen kvinnliga deltidsanställda över 40 %, vilket innebär att sysselsättningsgraden mätt som heltidsekvivalenter blir betydligt lägre. I dagens läge kan, i viss mån ofrivilliga, tillfälliga anställningar och deltidsanställningar bidra till att skapa sysselsättning, och på medellång till lång sikt kan de vara inkörsportar till fasta anställningar och/eller heltidsanställningar (till exempel för ungdomar). Segmenteringen visar sig också i bestående löneskillnader mellan könen och en liten andel övergångar från mindre till mer trygga anställningsformer. Det senare på bekostnad av grupper som typiskt sett har tillfälliga anställningskontrakt, främst ungdomar.

I många medlemsstater är matchningen mellan utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden dålig. Trots att den genomsnittliga andelen lediga platser inte har förändrats nämnvärt under de tre senaste åren har arbetslösheten ökat, vilket tyder på att matchningen har blivit sämre på arbetsmarknaden. Beveridgekurvan (figur 6) visar att den strukturella arbetslösheten har ökat sedan omkring mitten av 2011. Beveridgekurvorna för de flesta medlemsstaterna har försämrats. Det främsta undantaget är Tyskland. Denna övergripande negativa trend beror huvudsakligen på bristande överensstämmelse mellan arbetskraftens färdigheter och arbetsmarknadens behov⁶, vilket tyder på att bristen på möjligheter på arbetsmarknaden under den ekonomiska krisen ger hystereseffekter som måste motverkas med investeringar i humankapital och effektivare matchning.

Figur 6: Beveridgekurva för EU-27, kv 1 2008 till kv 1 2013

Anm.: Arbetskraftsbristsindikatorn (y-axeln) har hämtats från resultaten i EU:s företagsundersökning (andelen tillverkningsföretag som anger att produktionen begränsas av brist på arbetskraft). Källa: Eurostat.

⁶ *Labour Market Developments in Europe*, 2013, Europeiska kommissionen.

Den stigande arbetslösheten, den ökande andelen långtidsarbetslösa och den sämre matchning som blir följden är svåra utmaningar för den aktiva arbetsmarknadspolitiken och de offentliga arbetsförmedlingarna. En del medlemsstater har avsatt större resurser för aktiv arbetsmarknadspolitik och offentliga arbetsförmedlingar, men andra har minskat anslagen för att nå mål för budgetkonsolideringen och öka effektiviteten hos de offentliga arbetsförmedlingarna. En del medlemsstater har också förbättrat de offentliga arbetsförmedlingarnas rutiner.

Den ekonomiska krisen och dess effekter på arbetsmarknaden tycks ha påverkat migrationsflödena i EU på tre olika nivåer: migrationen från tredjeländer till EU har minskat (-3,7 % från 2010 till 2011), migrationen från EU till tredjeländer har ökat (+14 % från 2010 till 2011, varav 90 % från Spanien, Storbritannien, Frankrike, Irland, Portugal och Tjeckien, till största delen återvändande migranter snarare än inhemska medborgare) och migrationsmönstren inom EU ("rörligheten inom EU") har förändrats. Arbetstagarnas rörlighet inom EU tycks alltmer drivas av push-faktorer, i stället som tidigare av pull-faktorer. Trots den kraftiga ökningen av rörligheten från medlemsstaterna i söder till andra EU-länder (till exempel Storbritannien och Tyskland) är de absoluta talen överlag relativt låga i förhållande till arbetskraftens storlek (och andelen arbetslösa) i länderna i den södra delen av EU liksom i förhållande till de mycket större rörlighetsströmmarna från medlemsstaterna i de östra och centrala delarna. Det är fortfarande från dessa länder som de flesta flyttlassen inom EU går.

Det finns en eftersläpning mellan arbetskraftens färdigheter och förändringarna av arbetsmarknadens efterfrågan. Flera olika utvecklingstendenser, i synnerhet globaliseringen och den (kvalifikationskrävande) tekniska utvecklingen, har gradvis förändrat efterfrågan på arbetsmarknaden. Den relativa efterfrågan på högt kvalificerad arbetskraft har ökat generellt sett, på bekostnad av efterfrågan på arbetstagare med medelhög och låg utbildning. Den relativa betydelsen av olika typer av färdigheter har också förändrats, så att både IKT-relaterade färdigheter och "mjuka färdigheter" har blivit viktigare för ett stort antal yrkesgrupper.

Även om den genomsnittliga utbildningsnivån och därmed "kvaliteten" på arbetstagarnas färdigheter har ökat över tiden har inte färdigheterna hållit jämna steg med vad som efterfrågas. Detta gäller desto mer med tanke på att trenderna för deltagandet i livslångt lärande pekar nedåt i många medlemsstater, både för män och kvinnor. En följd av dessa förändringar av den relativa efterfrågan på och utbudet av färdigheter är att högutbildade har större möjligheter till anställning än personer med medelhög och låg utbildning. Enligt prognoserna kommer denna utveckling av arbetsmarknaden att fortsätta under de närmaste åren⁷.

Europas tillväxtpotential och konkurrenskraft hotas av strukturella svagheter hos kompetensbasen. Enligt färskas uppgifter⁸ har omkring 20 % av den arbetsföra befolkningen mycket låg kompetens. I en del länder är denna andel ännu högre (Spanien och Italien). Andelen personer med mycket hög kompetens är bara stor i ett fåtal länder (Finland, Nederländerna och Sverige). De flesta europeiska länderna kommer inte i närheten av de mest högpresterande länderna utanför Europa (såsom Japan och Australien). Uppgifterna bekräftar

⁷ Till exempel Cedefops *Future Skills Supply and Demand in Europe*.

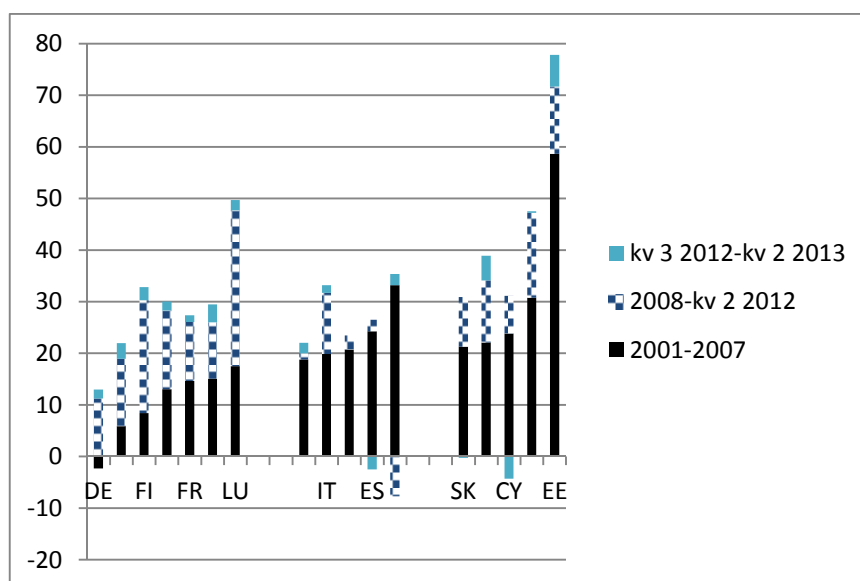
⁸ Undersökning om vuxenbefolkningens kompetens (PIAAC), Europeiska kommissionen och OECD, oktober 2013.

att investeringarna i utbildning och kunskaper inte är ändamålsenliga i Europa. Detta är ett hot mot dess konkurrenskraft på medellång sikt och en stor andel av arbetskraftens anställbarhet. Tio medlemsstater har skurit ned sina utbildningsutgifter i absoluta tal (Danmark, Irland, Grekland, Spanien, Italien, Cypern, Ungern, Portugal, Slovakien och Storbritannien) och 20 medlemsstater har minskat den relativa andelen av BNP som investeras i utbildning.

Löneutvecklingen gör det möjligt att återställa balansen. Innan krisen bröt ut byggdes betydande externa obalanser upp inom EU, främst i euroområdet. Under senare tid har utvecklingen av arbetskostnaderna per enhet bidragit till att återställa dessa externa balanser (figur 7). Dessutom håller reallöneutvecklingen på att anpassas till tillståndet på de olika ländernas arbetsmarknader. Det är viktigt att löneutvecklingen även i fortsättningen är förenlig med behoven av att rätta till externa obalanser och minska arbetslösheten. Om den senaste tidens löneökningar i länder med ”överskott” fortsätter kan den totala efterfrågan öka⁹.

⁹ Se till exempel *Is Aggregate Demand Wage-Led or Profit-Led? National and Global Effects*, Internationella arbetsbyrå, *Conditions of Work and Employment Series No. 40*, Genève, 2012.

Figur 7: Utvecklingen av de nominella arbetskostnaderna per enhet i euroområdet

Anm.: Inga kvartalsdata tillgängliga för Grekland, som utgick i slutet av 2012. Källa: Beräkningar från GD EMPL baserade på uppgifter från Eurostat.

Sänkta arbetskostnader per enhet och en återhållsam löneutveckling har bara långsamt och delvis återspeglats i priserna. Detta partiella genomslag kan till en del förklaras med att indirekta skatter och reglerade priser har höjts samtidigt av budgetkonsolideringsskäl¹⁰. Sänkta nominella arbetskostnader per enhet i ett läge med vikande priser har lett till att arbetsinkomsternas andel av de totala inkomsterna har minskat i många medlemsstater, i synnerhet Spanien, Portugal och Grekland. De högre vinstmarginaler som blev följderna har inte åtföljts av ökade investeringar.

Skattekillen är fortfarande hög i många medlemsstater. Att skattekillen är hög och i en del fall ökar, i synnerhet för låginkomsttagare och personer som inte är de huvudsakliga familjeförsörjarna, är ett problem i ett stort antal medlemsstater. En illustration av detta är att skattekillen för låginkomsttagare (67 % av genomsnittslönen) minskade under perioden 2008–2010 i de flesta länderna, men att detta följdes av en ökning under de två närmast följande åren i nästan alla medlemsstaterna (utom Storbritannien, Nederländerna, Portugal, Slovenien och Finland). Under 2012 var spannet från 20 % eller mindre i Malta och Irland till över 45 % i Belgien, Tyskland, Frankrike och Ungern. Under perioden 2012–2013 gjordes fortsatta inkomstskattehöjningar, främst för höginkomsttagare, i elva medlemsstater¹¹.

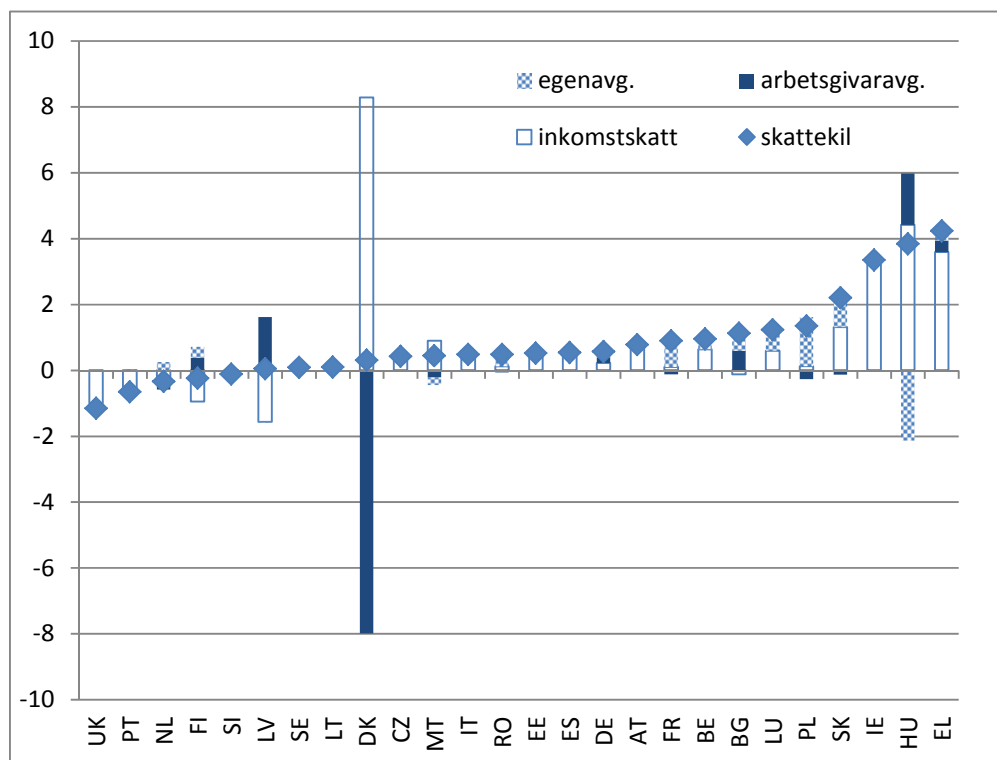
Det som mest har påverkat den totala skattekillen har varit höjda inkomstskatter för fysiska personer: dessa har höjts i 19 (av 26) medlemsstater (figur 8, som avser enskilda personer utom barn). Inkomstskatterna har höjts särskilt mycket i Irland, Ungern och Grekland. Om man ser till inkomstskatter och sociala avgifter för de anställda sammantagna har pålagorna på de anställda ökat i 18 medlemsstater. För arbetsgivarna har motsvarande bördor ökat i elva länder. Överlag har arbetsgivarnas socialförsäkringsavgifter varit i stort sett oförändrade i de

¹⁰ Se *Quarterly Report on the Euro Area*, Europeiska kommissionen, volym 12, nr 3, 2013.

¹¹ Källa: Garnier m.fl. (2013): *Recent Reforms of Tax Systems in the EU: Good and Bad News. Taxation paper*, 39. Europeiska kommissionen.

flesta medlemsstaterna, med några undantag (främst Frankrike, Slovakien, Polen och Ungern).

Figur 8: Förändringar av den totala skattekilens komponenter under perioden 2010–2012 (67 % av genomsnittslönen, enskilda personer utom barn)

Anm.: Inga tillgängliga uppgifter för Cypern och Kroatien. Källa: OECD.

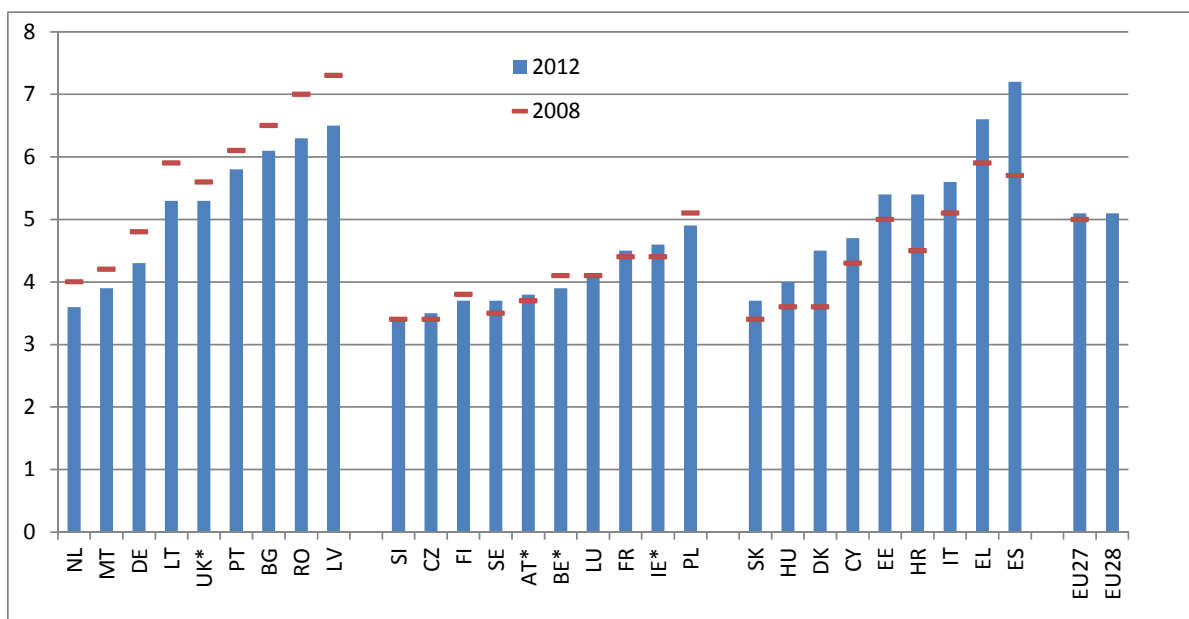
Att bekämpa odeclarerat arbete är en utmaning för vissa medlemsstater. Verksamhet som bedrivs i den ekonomiska gråzonen och odeclarerat arbete har negativa konsekvenser för de makroekonomiska målen liksom för arbetets kvalitet, produktiviteten och den sociala sammanhållningen. Från makroekonomisk synpunkt minskar de skatteintäkterna (inkomst- och mervärdesskatterna) och underminerar finansieringen av de sociala trygghetssystemen. Ur ett mikroekonomiskt perspektiv tenderar odeclarerat arbete och andra otypiska anställningsformer som falskt egenföretagande att snedvrider konkurrensen mellan företagen och underlättar social dumpning, som förhindrar skapandet av reguljär sysselsättning med full social trygghet. Det leder också till ineffektivitet i produktionen, eftersom företag i den informella sektorn vanligen inte har tillgång till formella tjänster och resurser (till exempel lån) och inte växer. Det finns inte några fullt tillförlitliga och lättillgängliga uppgifter om skuggekonomins och det odeclarerade arbetets omfattning, men okontrollerade data tyder på att detta är ett problem i en del medlemsstater¹².

Krisen har förändrat dynamiken när det gäller ojämlikhet och påverkat olika delar av befolkningen på olika sätt. Kvoten mellan de 20 procenten med högst respektive lägst

¹² Se till exempel Eurofound (2013), *Tackling Undeclared Work in 27 European Union Member States and Norway: Approaches and Measures Since 2008*, Eurofound, Dublin, Hazans, M. (2011), *Informal Workers Across Europe*, forskningsrapport 5912, Världsbanken, Washington DC.

inkomst¹³ var genomsnittligt sett oförändrad i EU-27 under perioden 2008–2012, men det finns stor spridning och en ökande divergens vad beträffar ojämlikheten i medlemsstaterna (figur 9). Ojämlikheten har ökat i de flesta av de södra medlemsstaterna (Spanien, Grekland, Italien och Cypern), liksom i Kroatien, Estland, Danmark, Ungern, Slovakien och i viss mån Irland. Trots den senaste tidens förbättringar är ojämlikheten också särskilt bekymmersam i Bulgarien, Lettland, Portugal och Rumänien.

Figur 9: Ojämlikhet i inkomstfördelningen (förhållandet mellan inkomstkventilerna) 2008–2012

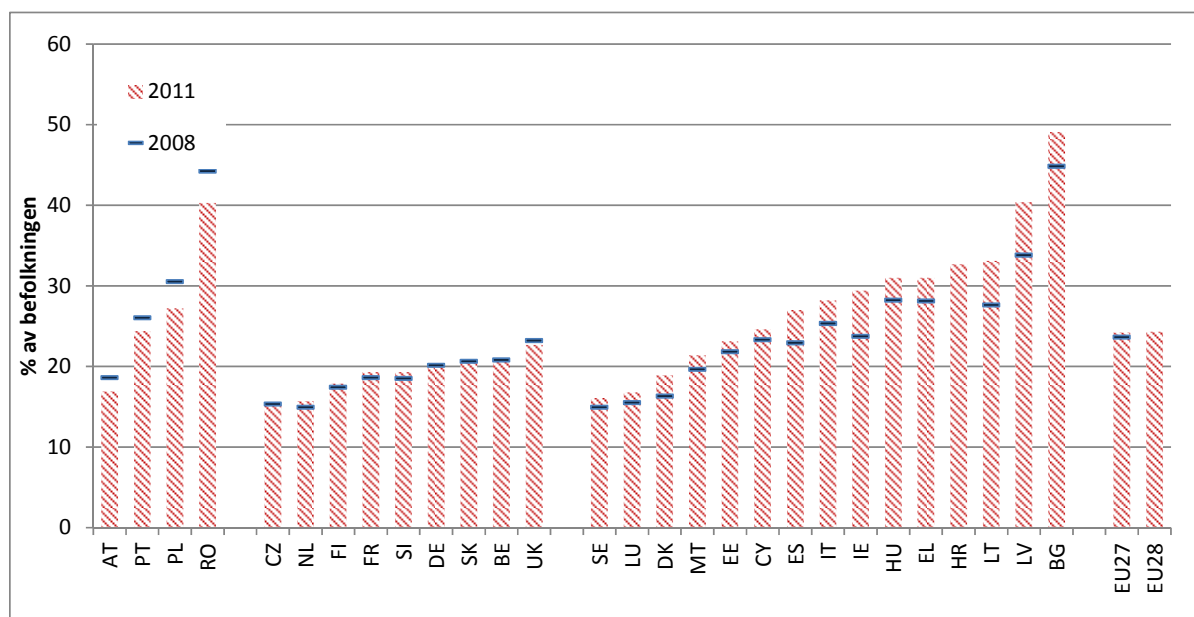
Källa: Eurostat, EU-SILC. * Uppgifter för 2011 i stället för 2012 för Österrike, Belgien, Irland och Storbritannien, 2012 års uppgifter uppskattade för EU-27 och EU-28, provisoriska uppgifter för Italien.

Risken för fattigdom och social utestängning ökade betydligt, liksom skillnaderna mellan medlemsstaterna. Om det överordnade målet i Europa 2020 att åtminstone 20 miljoner människor ska lyftas ur riskzonen för fattigdom och social utestängning ska nås måste denna trend vändas snabbt. Från det att krisen började 2008 till 2012¹⁴ har antalet européer som riskerar fattigdom eller social utestängning ökat med hela 8,7 miljoner (Kroatien ej medräknat), vilket är bekymmersamt. I EU-28 tillhörde 25,1 % av befolkningen denna grupp 2012 (figur 10). Den andel av befolkningen som riskerar fattigdom eller social utestängning har stigit särskilt mycket i de medlemsstater som drabbades hårdast av den ekonomiska krisen, men några medlemsstater rapporterar minskad *relativ* fattigdom.

¹³ Förhållandet mellan inkomstkventilerna eller förhållandet S80/S20 är ett mått på ojämlikhet i inkomstfördelningen. Det beräknas som förhållandet mellan de totala inkomsterna för de 20 procent av befolkningen som har högst inkomst (den högsta kvintilen) och de totala inkomsterna för de 20 procent av befolkningen som har lägst inkomst (den lägsta kvintilen). Alla inkomster beräknas som ekvivalerade disponibla inkomster.

¹⁴ De senaste uppgifterna från EU-SILC inkluderar Eurostats skattningar för EU-28 och EU-27 för 2012 (resultat från Österrike, Belgien, Irland och Storbritannien saknas). SILC:s referensdata 2012 avser inkomståret 2011.

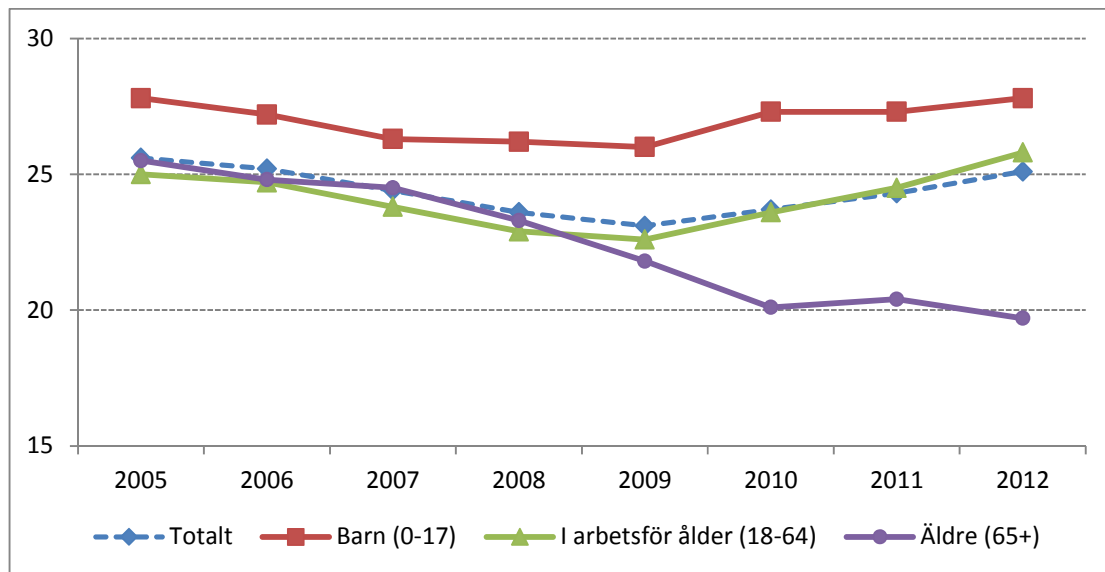
Figur 10: Risk för fattigdom eller social utestängning 2008–2012

Källa: Eurostat, EU-SILC. Länderna ordnade efter risken 2012. 2012 års uppgifter uppskattade för EU-27 och EU-28, provisoriska uppgifter för Italien. * Uppgifter för 2011 i stället för 2012 för Österrike, Belgien, Irland och Storbritannien. ** Inga uppgifter för 2008 för Kroatien och EU-28.

Skillnaderna mellan olika åldersgrupper är stora. Det är den arbetsföra befolkningen som har drabbats hårdast. I åldersgruppen 18–64 år har fattigdomen och den sociala utestängningen ökat markant under de senaste åren i två tredjedelar av EU:s medlemsstater, främst beroende på att antalet hushåll med arbetslöshet eller låg arbetsintensitet har ökat, liksom fattigdomen bland förvärvsarbetande. Under 2012 hade omkring 50 miljoner människor i arbetsför ålder en inkomst som understeg 60 % av den nationella medianinkomsten i EU-28. Samtidigt levde 33,1 miljoner människor i svår fattigdom och 30,4 miljoner i åldersgruppen 18–59 år ingick i arbetslösa hushåll.

Figur 11: Risk för fattigdom eller social utestängning i EU-28 sedan 2005, totalt, inklusive barn, personer i arbetsför ålder och äldre

Källa: Eurostat, EU-SILC. EU-27: genomsnitt för perioden 2005–2009, EU-28: genomsnitt för perioden 2010–2012, 2012 skattat.

Äldre människor (65+) har relativt sett drabbats mindre. För dem minskade risken för fattigdom eller social utestängning i de flesta medlemsstaterna. Fortfarande är det fler äldre kvinnor än äldre män som lever i fattigdom. Den relativa förbättringen är dock främst en följd av att pensionerna i stort sett har varit oförändrade, medan den arbetsföra befolkningens inkomster har stagnerat eller minskat.

För barn har risken för fattigdom eller social utestängning ökat sedan 2008 i takt med att deras föräldrars (som oftast är i arbetsför ålder) situation har förvärrats i över 20 medlemsstater jämfört med 2008. För hushåll med en ensamstående förälder är risken för fattigdom och social utestängning (47,8 % i EU-28 under 2012) dock mer än dubbelt så stor som för familjer med två vuxna (24,4 %). Fattigdomsriskerna för hushåll med en ensamstående förälder är högre i alla medlemsstater, från 35 % i Slovenien, Finland och Danmark till 78 % i Bulgarien. Familjer med tre eller flera barn löper också betydligt högre risk för fattigdom eller social utestängning (30,9 % i EU-28) än befolkningen som helhet. Män i arbetsför ålder har drabbats mer direkt av de försämrade förhållandena på arbetsmarknaden under krisen. Icke desto mindre löper kvinnor fortfarande större risk för (ihållande) fattigdom eller utestängning än män, till följd av omsorgsrelaterad bortavaro från arbetsmarknaden och deltidsarbete. Risken för fattigdom och social utestängning bland medborgare i tredjeländer (i åldersgruppen 18–64 år) var 2012 mycket högre (48,8 %) än för inhemska medborgare (24,9 %). Klyftan ökade totalt sett från 21,7 procentenheter 2010 till 23,9 procentenheter 2012.

Sedan 2011 har hushållens reala disponibla inkomster i genomsnitt minskat i EU och euroområdet. Nedgången har varit särskilt kraftig (över 5 procentenheter totalt under de två åren) i Grekland, Spanien, Italien, Cypern, Portugal och Rumänien, och mer måttlig i Belgien, Tjeckien, Danmark, Ungern, Nederländerna, Slovenien och Slovakien. I andra länder har hushållens inkomster stagnerat eller ökat något.

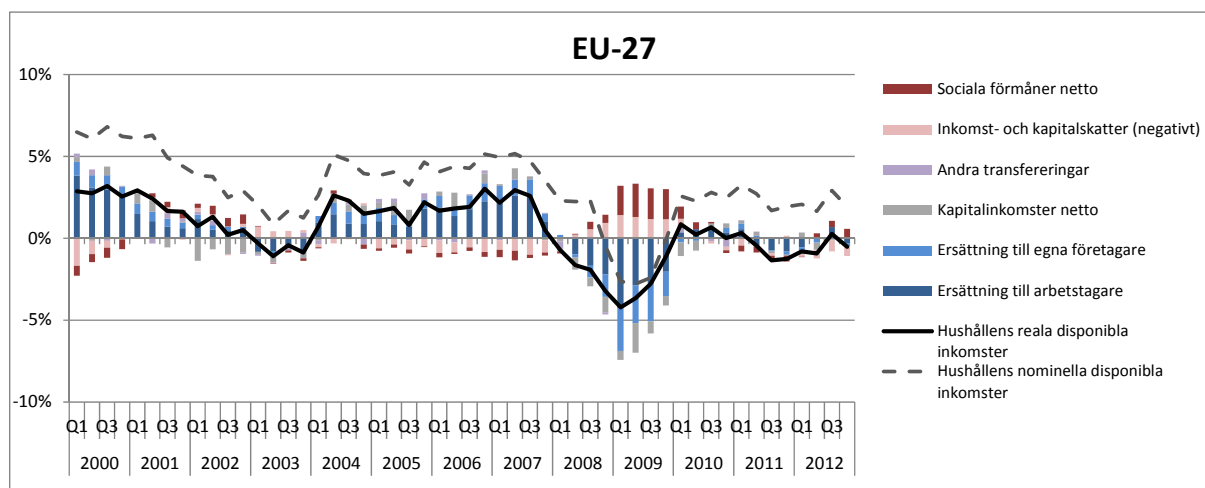
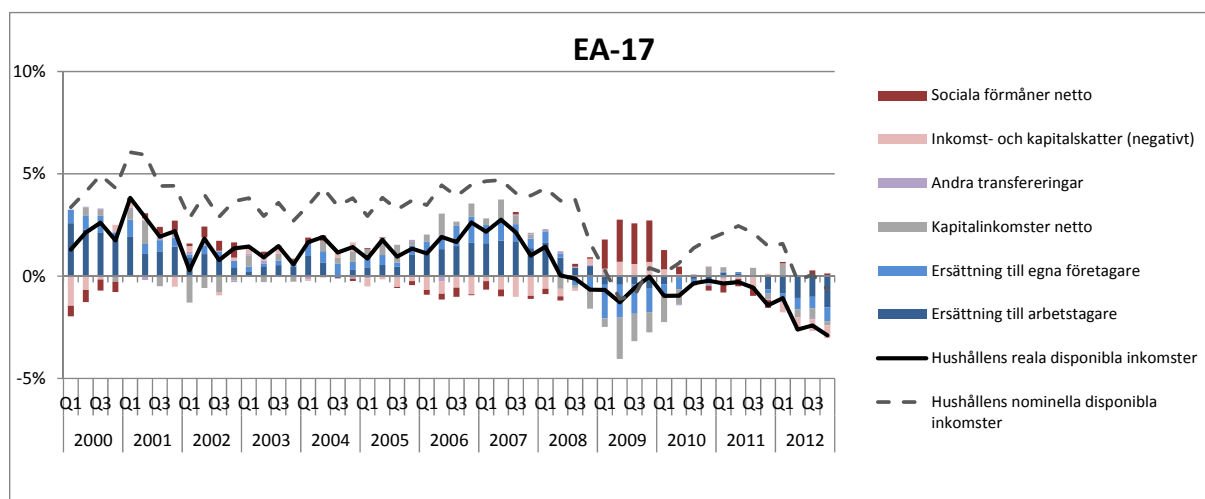
De sociala utgifternas stabiliserande effekt på hushållen har försvagats sedan 2010. Under recessionen 2008–2009 spelade de sociala utgifterna en viktig roll för att hålla

hushållens inkomster uppe i de flesta EU-länderna¹⁵, bland annat till följd av de finanspolitiska stimulansåtgärder som vidtogs för att hålla den totala efterfrågan uppe och motverka uppsägningar, i linje med den ekonomiska återhämtningsplanen för Europa som antogs i november 2008. Dessutom bidrog de sociala nettoförmånerna och de sänkta skatterna till att öka hushållens disponibla bruttoinkomster 2009 och de första två kvartalen 2010 (figur 12). Från och med mitten av 2010 har de sociala förmånernas effekt på hushållens bruttoinkomster minskat. Orsaken kan vara att antalet långtidsarbetslösa som förlorade sina rättigheter till förmåner ökade samtidigt som åtgärderna för att motverka krisens effekter delvis fasades ut när de ekonomiska utsikterna i några få medlemsstater förbättrades. Slutligen har den gradvis minskade effekten av de sociala utgifterna i en del medlemsstater också berott på att den ekonomiska situationen och framtidsutsikterna har förbättrats¹⁶.

¹⁵ Se *Employment and social developments in Europe 2012*, Europeiska kommissionen.

¹⁶ *Ibidem*.

Figur 12: Olika komponenters påverkan på hushållens disponibla bruttoinkomster (EA-17 och EU-27)

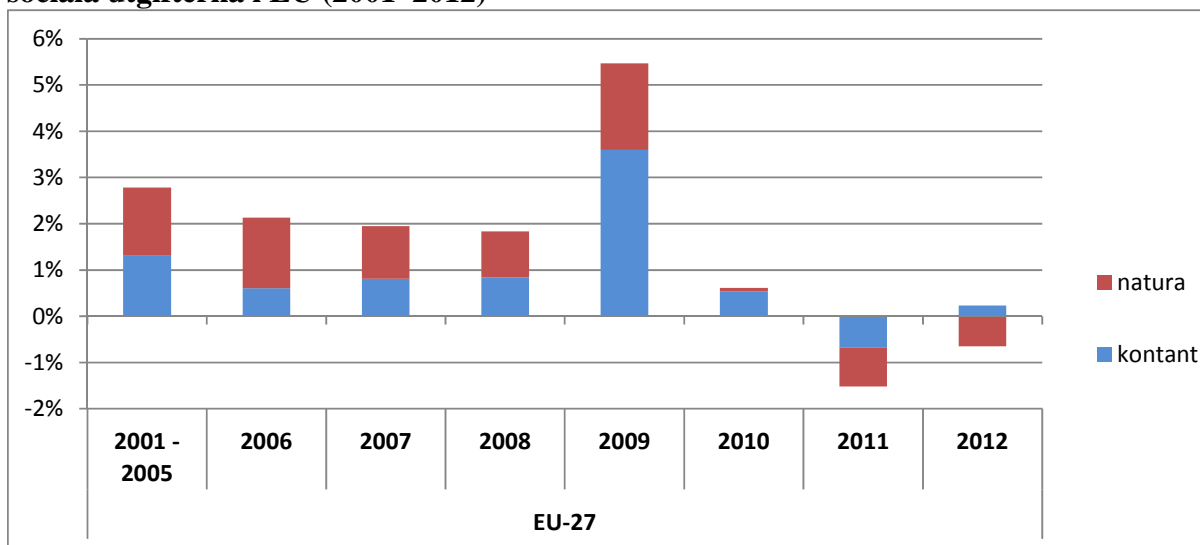
Källa: Eurostat – sektorsräkenskaper.

De fördelningsmässiga effekterna av budgetkonsolideringen har varierat mycket mellan länderna. Enligt en studie från Euromod¹⁷ har de finanspolitiska konsolideringspaketen påverkat hög- och låginkomsthushåll olika, beroende på hur de har varit utformade. I några länder har regressiva effekter inneburit ytterligare påfrestningar för levnadsstandarden särskilt i låginkomsthushåll. Andra medlemsstater har, genom att i större utsträckning beakta de fördelningsmässiga effekterna av sina konsolideringsåtgärder, lyckats undvika oproportionerligt stora konsekvenser för låginkomsthushållen. Dessa fördelningsmässiga skillnader uppstod oberoende av skillnaderna mellan åtgärder totala omfattning.

¹⁷ Se Euromods arbetsdokument 2/13 Avram, Figari, Leventi, Levy, Navicke, Matsaganis, Militaru, Paulus, Rastringina, Sutherland: *The Distributional Effects of Fiscal Consolidation in Nine Countries*. En ny version av dokumentet kommer snart att läggas fram. I de nio länder som granskades i studien varierade effekterna av åtgärder som påverkar hushållens inkomster (till exempel förändringar av skatte- och bidragssystemen och lönesänkningar från 2007 till mitten av 2012) från 1,6 % av den disponibla inkomsten före krisen i Italien och 1,9 % i Storbritannien till 9,1 % i Lettland och 11,6 % i Grekland.

Totalt sett har de sociala utgifterna minskat sedan 2011, från en toppnivå 2009 (figur 13). I början av krisen (fram till 2009) ökade de sociala utgifterna, främst på grund av att arbetslösheten ökade, men också i mindre utsträckning till följd av andra faktorer (huvudsakligen kostnader för pensioner och hälso- och sjukvård). Ökningstakten avtog 2010 som en återspeglning av att stimulansåtgärder upphörde i kombination med den standardmässiga utfasningen av automatiska stabilisatorer i länder som höll på att återhämta sig. Sedan 2011 (figur 13) har de sociala utgifterna minskat, trots att de ekonomiska och sociala förhållandena har försämrats ytterligare¹⁸.

Figur 13: Kontant- och naturaförmånens bidrag till ökningen av de reala offentliga sociala utgifterna i EU (2001–2012)

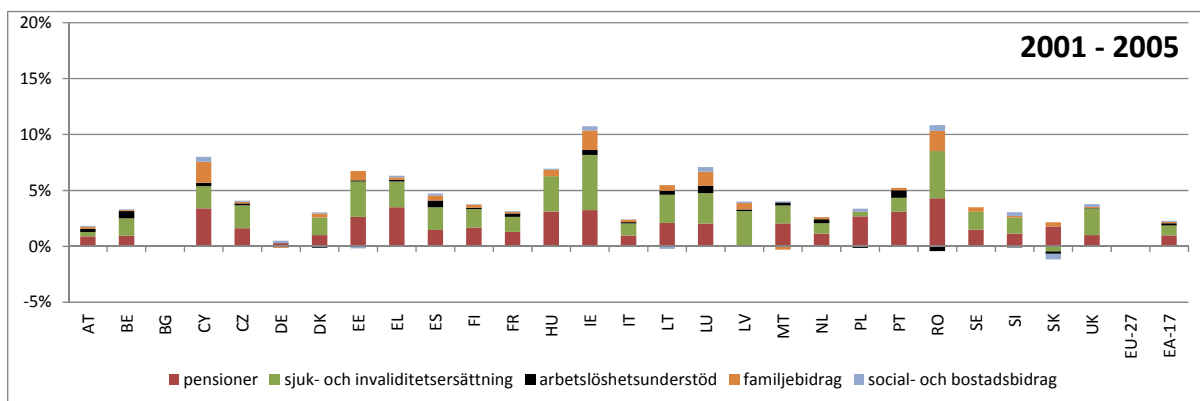
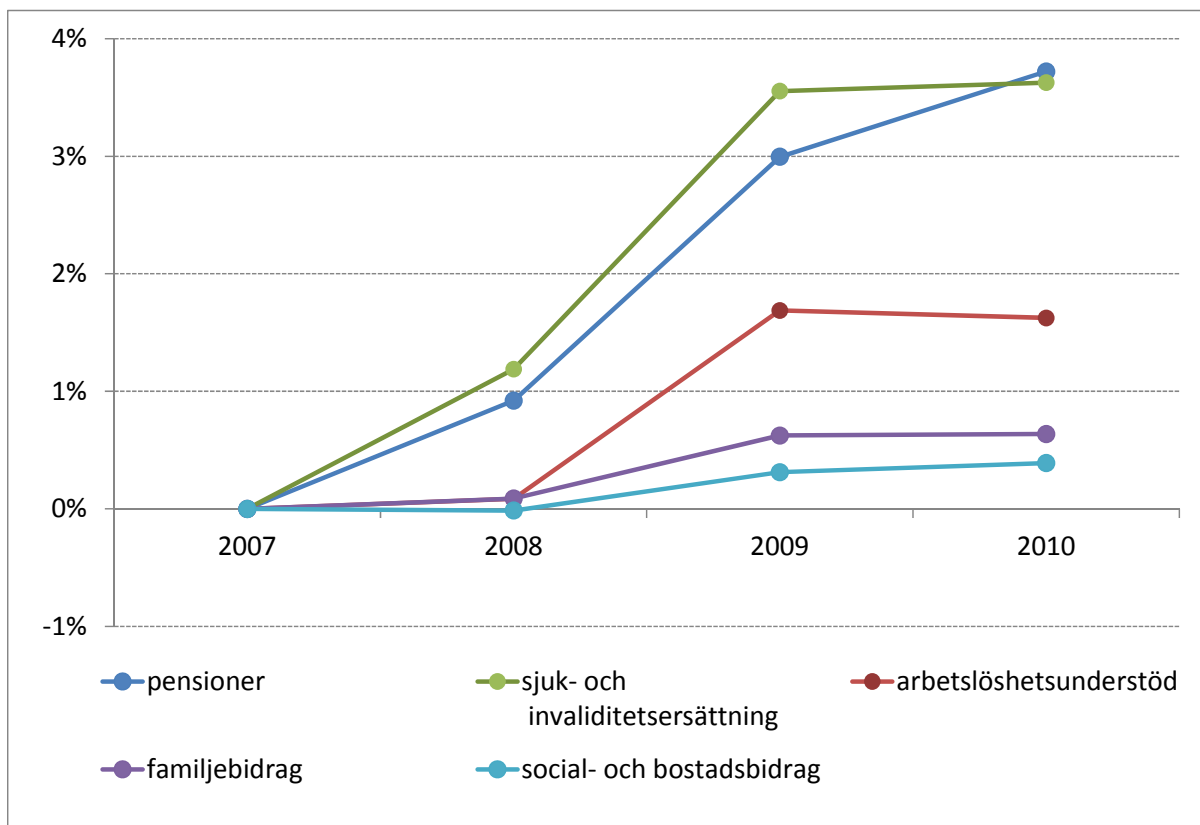
Källa: Nationella räkenskaper, beräkningar från GD EMPL.

Krisen har också påverkat de sociala utgifternas struktur. I en del länder ökade utgifterna 2009 och 2010¹⁹ kraftigt till områden där utgifterna redan tidigare var höga (såsom pensioner och stöd till personer med funktionsnedsättning) och där de sociala och sysselsättningsmässiga konsekvenserna är relativt små (figur 14). Samtidigt har utgifterna för områden som hälso- och sjukvård, social utestängning, bostäder och familjebidrag stagnerat eller till och med minskat i en del länder.

Figur 14: Olika faktorerers ackumulerade bidrag till den totala ökningen av det sociala skyddet i EU-27 (2007–2010) och förändringen av (reella) totala sociala utgifter i Europa 2010

¹⁸ Se *EU Employment and social situation, Quarterly Review*, mars 2013. Analysen visar att nedjusteringen av de sociala utgifterna sedan 2011 har varit mer omfattande än under liknande recessionsperioder de senaste tre decennierna.

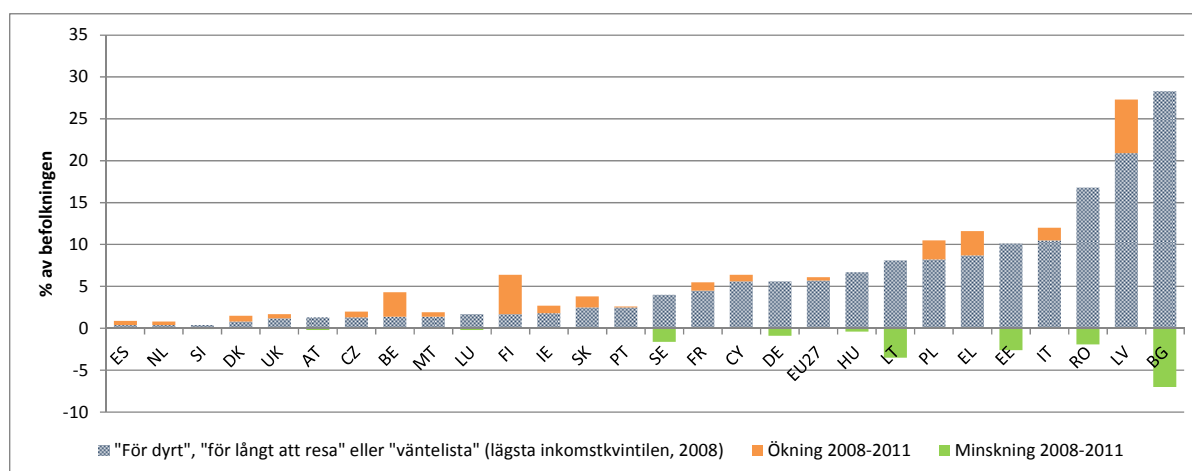
¹⁹ Uppgifter för 2011 blir tillgängliga inom kort.

Anm.: Olika stödtyper bidrag till den totala ökningen av de sociala utgifterna. Källa: ESSPROS.

I en del medlemsstater kan det ha blivit svårare för människor i utsatta situationer att få tillgång till hälso- och sjukvård. Minskade offentliga utgifter för hälso- och sjukvården leder tillsammans med krisens effekter på inkomsterna sannolikt till att tillgången till hälso- och sjukvårdstjänster försämras, främst för grupper med låga inkomster och människor i utsatta situationer. Figur 15 visar andelen personer i den lägsta inkomstkvaliteten som anger att deras vårdbehov inte har kunnat tillgodoses eftersom behandlingen var "för dyr" eller eftersom väntetiden eller resvägen var för lång. I EU-27 som helhet ökade denna andel bara måttligt under perioden 2008–2011, men länder som Lettland, Grekland, Italien och Polen rapporterade fortsatta försämringar från höga utgångsnivåer vad gäller tillgången till tjänster. Betydande öknings från låga nivåer rapporterades från länder som Cypern, Belgien, Finland, Frankrike och Slovakien.

Figur 15: Ej tillgodosedda vårdbehov i den lägsta inkomstkventilen 2008–2011

Källa: Eurostat EU-SILC 2011.

2. ATT GENOMFÖRA SYSSELSÄTTNINGSDIRIKTLINJERNA: SYSSELSÄTTNINGS- OCH SOCIALPOLITISKA REFORMER

I det här kapitlet²⁰ ger vi en översikt över medlemsstaternas reformer och åtgärder under de senaste tolv månaderna. Sysselsättningsriktlinjerna²¹ ger medlemsstaterna stabil vägledning för politiska åtgärder som syftar till att klara sysselsättningsmässiga och sociala utmaningar, mot bakgrund av de aktuella trenderna och i syfte att nå målen för Europa 2020 (som presenterades i kapitel 1). Den årliga tillväxtöversikten för 2013 innehöll prioriteringar och politisk vägledning för de nationella reformprogram som medlemsstaterna skulle lämna in under den europeiska planeringsterminen 2013. Dessa program har granskats, och rådet har på grundval av kommissionens förslag utfärdat landsspecifika rekommendationer. Sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd granskar medlemsstaternas resultat och framsteg i fråga om att svara på relevanta utmaningar med hjälp av verktyget för bedömning av sysselsättningssituationen respektive verktyget för bedömning av situationen för det sociala skyddet. De resulterande politiska reformerna kommer att bedömas i samband med den europeiska terminen 2014.

Europeiska socialfonden stöder försöken att nå målen för Europa 2020 genom åtgärder för att bekämpa arbetslösheten, med särskild inriktning på ungdomar. Man erbjuder praktik- och lärlingsplatser för omskolning och fortbildning, utbildning, stöd till social inkludering och administrativ kapacitetsuppbyggnad. Under programperioden 2014–2020 kommer ESF:s och andra europeiska struktur- och investeringsfonders starka engagemang för de politiska prioriteringarna i Europa 2020-strategin samt deras inriktning på resultat att förstärka deras roll som finansiella stöttepelare i strategin.

På alla de områden som beskrivs i de följande avsnitten har reformer genomförts eller planeras. Det finns emellertid skillnader mellan framstegen på olika politikområden och i olika medlemsstater. Således behövs det fler åtgärder, även om reformernas fulla effekt i många fall ännu inte är märkbar, eftersom det ofta tar tid. Reformernas ”värde” kan vanligen inte heller bedömas isolerat, eftersom många reformer ibland genomförs samtidigt. Därför bör medlemsstaterna ta hänsyn till relevanta avvägningar när de utformar politiska åtgärder och reformer.

2.1 Sysselsättningsriktlinje nr 7: Ökat deltagande på arbetsmarknaden

Medlemsstaterna har fortsatt att förstärka sina aktiva arbetsmarknadsåtgärder. Flera medlemsstater avsatte mer resurser till aktiva arbetsmarknadsåtgärder 2013 (Cypern, Irland, Kroatien, Polen och Sverige). I andra sänktes tilldelningen (Nederländerna och Slovenien) och tyngdpunkten lades på effektivitet. En del medlemsstater vidtog åtgärder för att förbättra matchningen (Belgien, Bulgarien, Spanien och Litauen) och införde eller förbättrade profilering av de arbetslösa (Frankrike). Frankrike utformade en nationell plan för prioriterad utbildning genom de offentliga arbetsförmedlingarnas försorg: 30 000 arbetssökande får utbildning på prioriterade områden med många arbetstillfällen. Storbritannien ger mer stöd till svårplacerade arbetslösa genom mer individanpassad hjälp med jobbsökandet, men kommer samtidigt att skärpa kraven för fortsatta arbetslöshetsförmåner. I Italien har arbetsgivare som

²⁰ Det här kapitlet innehåller en uppdatering av den situation som presenterades i den senaste gemensamma rapporten om sysselsättningen. Av utrymmesskäl är den inte uttömmande. Syftet är inte heller att redovisa alla reformer och politiska åtgärder.

²¹ Rådets beslut 2010/707/EU av den 21 oktober 2012 om riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik.

anställer personer med arbetslöshetsförmåner rätt till en ersättning som motsvarar 50 % av det återstående bidrag som skulle ha betalats ut om personerna i fråga hade fortsatt att vara arbetslösa. Dessutom har man inrättat en databas med information om de tjänster som tillhandahålls i olika delar av landet. En planerad statlig reform i Belgien kommer att medföra att ett antal ytterligare funktioner för aktivering och uppföljning av arbetslösa regionaliseras. I Rumänien har lagen om arbetslöshetsförsäkring ändrats genom att bland annat en ny arbetslöshetskategori som kan bli föremål för aktiva arbetsmarknadsåtgärder har införts (långtidsarbetslösa). Exempel på åtgärder är ett rörlighetsincitament och en fri bedömning av kunskaper som har inhämtats via formella och informella kanaler. I Ungern, Kroatien, Lettland och Slovenien finns det offentliga arbetsprogram i syfte att få in arbetslösa på arbetsmarknaden och ge inkomststöd till de arbetslösa som inte har rätt till arbetslöshetsförmåner.

Många medlemsstater har vidtagit åtgärder som syftar till att öka den offentliga arbetsförmedlingens kapacitet, göra den mer effektiv och ändamålsenlig, förbättra utbildningen och/eller rekrytera arbetsförmedlare (Cypern, Tjeckien, Tyskland, Grekland, Spanien, Finland, Frankrike, Kroatien, Ungern, Irland, Nederländerna, Polen, Portugal och Slovenien).

En del offentliga arbetsförmedlingar inriktar sig på att erbjuda mer individanpassade tjänster för de arbetslösa (Slovenien), främja ömsesidigt ansvarstagande (Nederländerna) och förbättra samarbetet med andra intressenter (Polen), arbetsgivare och lokala myndigheter (Ungern och Portugal). I Tyskland vill man satsa på svårplacerade långtidsarbetslösa genom att omplacera arbetsförmedlingarnas personal från tjänster för korttidsarbetslösa. I Frankrike har de arbetsökande delats in i tre kategorier, med utgångspunkt från deras svårigheter att ta sig in på arbetsmarknaden. Varje kategori följs upp på ett särskilt sätt. I Irland utformades Jobpath-initiativet för att öka de offentliga arbetsförmedlingarnas kapacitet genom att involvera privata underleverantörer, göra ett åtagande att fördubbla antalet arbetsförmedlare under 2014 och gå samman med välfärdsinstitutionerna. I Spanien och Portugal har det gjorts en del framsteg med att utöka de privata förmedlarnas roll när det gäller att utforma förmedlingsinsatser. Under den europeiska planeringsterminen 2013 har landsspecifika rekommendationer om aktiva arbetsmarknadsåtgärder och/eller offentliga arbetsförmedlingar (det vill säga att öka de aktiva arbetsmarknadsåtgärdernas kvalitet, omfattning och effektivitet, förbättra de offentliga arbetsförmedlingarnas resultat, förbättra målinriktningen eller förstärka aktiveringsåtgärder och individanpassade tjänster) utfärdats till 16 medlemsstater (Belgien, Bulgarien, Tjeckien, Tyskland, Estland, Spanien, Frankrike, Ungern, Italien, Lettland, Luxemburg, Litauen, Rumänien, Sverige, Slovenien och Slovakien).

Särskilda åtgärder har vidtagits för att föra arbetslösa från mindre gynnade grupper, särskilt personer med funktionsnedsättning, långtidsarbetslösa och arbetstagare med invandrarbakgrund, närmare arbetsmarknaden. Flera medlemsstater har vidtagit åtgärder för att förbättra situationen på arbetsmarknaden för mindre gynnade personer generellt (Bulgarien, Ungern, Nederländerna och Portugal). Andra länder har inriktat sig på särskilda målgrupper.

I flera länder (Finland, Ungern, Litauen och Malta) har situationen för personer med funktionsnedsättning på arbetsmarknaden uppmärksamats. I Ungern har en ny myndighet samt ett nätverk skapats för att tillhandahålla rehabiliteringsrelaterade åtgärder. Dessutom har arbetsgivaravgifterna sänkts, vilket ger lägre arbetskostnader. I Finland genomförs ett nytt

projekt som innebär att en personlig samordnare tillhandahåller individuellt utformade tjänster för personer med funktionsnedsättning. Effekterna av projektet bör mångdubblas genom andra förändringar: deltidsarbetets varaktighet förlängs genom deltidssjukskrivningar och genom att kraven för yrkesmässig rehabilitering sänks. I Malta har det nyinrättade Job Bridge Centre som mål att integrera personer med funktionsnedsättning på arbetsmarknaden. I Litauen har man arbetat mer med att stödja anställningar av personer med funktionsnedsättning genom att öka anslagen till sociala företag.

Många aktiva arbetsmarknadsåtgärder (som beskrivs ovan) riktade sig särskilt till långtidsarbetslösa. Dessutom tillhandahöll Irland mer utbildning till långtidsarbetslösa för att förbättra deras utsikter att få anställning och började ge bidrag till företag som incitament att rekrytera långtidsarbetslösa. Den statliga arbetsförmedlingen i Lettland ger stöd till långtidsarbetslösa med missbruksproblem. I Danmark har särskilt långtidsarbetslösa som riskerar att förlora sina bidrag fått erbjudanden om arbete i främst den offentliga sektorn.

Medlemsstaterna har vidtagit särskilda åtgärder för att integrera personer med invandrabakgrund. Tyskland har infört ett program som främjar invandrares integrering på arbetsmarknaden och deltagande i utbildnings- och yrkesutbildningsprogram. Sverige har förstärkt sina aktiva arbetsmarknadsåtgärder för invandrare genom att prioritera arbetsplatsbaserade insatser och utöka lönebidragen för utlandsfödda.

Medlemsstaterna har tacklat ungdomarnas situation på arbetsmarknaden genom att tidigt införa vissa delar av ungdomsgarantin. Mot bakgrund av att unga människors situation på arbetsmarknaden har försämrats har alla medlemsstater infört särskilda åtgärder för denna grupp. I många fall har befintliga åtgärder förlängts, tillförts större resurser och riktats till större målgrupper. De vanligaste instrumenten för att främja ungdomars sysselsättning var lönebidrag (Belgien, Bulgarien, Grekland, Ungern, Frankrike, Italien och Portugal), antingen helt eller delvis och/eller sektorsberoende, sänkta lönebidrag (Belgien, Grekland, Spanien, Frankrike, Kroatien, Portugal och Slovenien), ungdomspraktikplatser (Belgien, Tjeckien och Portugal), lärlingsplatser (Danmark, Grekland, Spanien, Finland, Ungern, Italien, Portugal, Sverige och Storbritannien), praktik (Cypern, Polen och Slovenien), rådgivning (Österrike) och anställning i den offentliga sektorn (Bulgarien, Frankrike och Ungern).

Merparten av medlemsstaterna håller för närvarande på att utforma sina system för att genomföra ungdomsgarantierna, så att dessa kan börja tillämpas i januari 2014. Andra förväntas lämna in sina planer under våren 2014. Fullständiga ungdomsgarantier eller vissa delar av dem eller pilotprojekt har genomförts under de senaste 12 månaderna (i Österrike, Spanien, Finland, Frankrike, Irland, Kroatien, Ungern, Malta, Rumänien och Storbritannien). I Finland förstärktes ungdomsgarantin från och med den 1 januari 2013. I Irland har ett pilotprojekt om ungdomsgaranti lanserats i ett av distrikten i Dublin. Målet är fullt genomförande 2014. Rumänien har begärt in förslag på strategiska projekt till ett värde av 10 miljoner euro och antagit en nationell sysselsättningsplan för ungdomar. Storbritannien har gått vidare med sitt ungdomskontrakt, som erbjuder lärlingsplatser och arbetslivserfarenhet genom frivilligarbete. Österrike har infört ungdomscoachning i syfte att hjälpa ungdomar att hitta de utbildningsvägar som passar dem. Genom programmet med första jobb-garanti i Ungern kommer staten att svara för 100 % av lönekostnaderna och arbetsgivaravgifterna för nykomlingar på arbetsmarknaden de första fyra månaderna. Den nationella strategin för ungdomars sysselsättning i Malta är ett övergripande ramverk för integration av unga

människor på arbetsmarknaden. En insatskommitté har också tillsatts, med uppgift att bland annat genomföra ungdomsgarantin. I Frankrike finns subventionerade kontrakt – jobb för framtiden – med målet att utbilda och anställa 100 000 ungdomar till slutet av 2013 och 150 000 till mars 2014, framför allt i den offentliga sektorn. Man har även lanserat ett pilotprojekt i tio territorier, riktat till 10 000 ungdomar som varken arbetar eller studerar och som har stora problem. Spanien har antagit en strategi för nyföretagande och ungdomars sysselsättning 2013–2016. Inom ramen för denna ryms 100 åtgärder med en budget på över 3 485 miljarder euro.

Medlemsstaterna har främjat åtgärder som syftar till att öka kvinnors sysselsättningsgrad och göra det möjligt att förena arbete och familj. Barnomsorgen och förskoleverksamheten²² har förändrats och bestämmelserna om föräldraledighet setts över. Nya resurser har tillförts för att se till att heldagsöppna dagis kan ha mer flexibla öppettider (Tyskland, Finland, Ungern, Malta och Polen). Storbritannien har infört ett nytt system för att subventionera barnomsorgen för föräldrar som arbetar och Irland har inrättat nya fritidshemsplatser för lågstadiesbarn från familjer med låga inkomster. Tyskland har infört en rätt till barnomsorg för barn upp till tre års ålder, och vårdnadsbidrag utgår. Familjer som inte utnyttjar barnomsorgen får ändå barnomsorgsbidrag. Ungern kommer att sänka skolstartsåldern till tre år från och med 2014. Kroatien har infört obligatorisk förskola och förändrat sin lagstiftning om alternativa barnomsorgsformer²³. Estland har förändrat lagen om föräldrapenning.

För att göra det lättare att förena arbete och familj har medlemsstaterna gjort förändringar som innebär flexiblare arbetstider för löntagare (Luxemburg), stöd till föräldrar som studerar (Tjeckien) och skattefria premier (Danmark), samt verkat för större jämställdhet mellan könen genom att öka kvinnors medbestämmande, beakta jämställdhetsperspektivet och erbjuda utbildning (Estland).

En del medlemsstater har utökat den (betalda) föräldraledigheten (Luxemburg, Malta, Polen och Storbritannien). I Danmark och Malta har föräldrar som är egna företagare fått samma rätt till föräldraledighet som anställda. Nya åtgärder i Estland och Polen syftar till att uppmuntra papporna att ta föräldraledigt. I Frankrike har nya regler om föräldraledighet införts, så att den andra föräldern har rätt till sex månader av föräldraledigheten. Österrike har reformerat sitt regelverk för barnledighet för att underlätta för föräldrar i icke-traditionella familjer att skapa balans mellan arbetsliv och privatliv och förenkla användningen av de befintliga modellerna. Kroatien har anpassat lagen om moderskaps- och föräldraförmåner till EU:s regelverk.

En del åtgärder för att öka sysselsättningen syftade också till att göra det möjligt att arbeta längre. Flera medlemsstater vidtog åtgärder för att öka äldre arbetstagares sysselsättningsgrad (Österrike, Belgien, Tjeckien, Finland, Polen och Slovenien), till exempel genom att anta särskilda program, handlingsplaner eller strategier (Tjeckien, Finland och Polen). Några exempel på sådana är deltidsarbete (Österrike), arbetsplatsbaserad utbildning (Slovenien), utbildningspaket/e-utbildning för personalen vid de offentliga arbetsförmedlingarna för att förbättra servicen till arbetslösa över 50 år (Polen) och incitament för arbetsgivarna att anställa äldre arbetstagare (Österrike, Spanien och Portugal). I Belgien har man främjat arbete efter pensionsåldern genom att göra det obligatoriskt för företag med

²² Här ingår alla former av barnomsorg och förskoleverksamhet från födseln till skolstarten.

²³ Mer information om detta finns i avsnittet om social inkludering.

fler än 20 anställda att varje år upprätta planer för hur antalet anställda över 45 år ska bibehållas eller ökas. Minimialdern för att undantas från kravet på aktivt arbetssökande höjdes också från 58 till 60 år. Spanien antog i mars 2013 en lag som gör det möjligt att förena pension med arbetsinkomster och att det blir ofördelaktigt för stora företag att göra kollektiva uppsägningar av anställda över 50 år. I de landsspecifika rekommendationer som har utfärdats i år framhålls de utmaningar som finns i fråga om kvinnors deltagande på arbetsmarknaden (elva medlemsstater: Österrike, Tjeckien, Tyskland, Estland, Ungern, Italien, Malta, Nederländerna, Polen, Slovakien och Storbritannien), att behålla människor på arbetsmarknaden längre och öka sysselsättningen för äldre (15 medlemsstater: Österrike, Belgien, Bulgarien, Tjeckien, Spanien, Finland, Frankrike, Lettland, Luxemburg, Malta, Nederländerna, Polen, Rumänien, Slovenien och Slovakien) samt förbättra ungdomars utsikter till anställning (22 medlemsstater: Österrike, Belgien, Bulgarien, Tjeckien, Tyskland, Danmark, Estland, Spanien, Finland, Frankrike, Ungern, Italien, Litauen, Luxemburg, Lettland, Malta, Polen, Rumänien, Sverige, Slovenien, Slovakien och Storbritannien).

Många medlemsstater har gjort förändringar av minimilönerna eller de offentliga lönerna. Flertalet medlemsstater har vidtagit politiska åtgärder på löneområdet. I en del länder har minimilönerna ökat (Tjeckien, Kroatien, Estland, Frankrike, Ungern, Litauen, Polen, Slovenien och Rumänien). I andra har å andra sidan minimilönerna sänkts (Grekland) eller frysts (Portugal). De offentliga lönerna har också frysts eller sänkts i många fall. Frysningen av lönerna i den offentliga sektorn har förlängts i flera medlemsstater (Spanien, Italien, Nederländerna och Portugal) och sänkts i andra (Cypern, Grekland, Kroatien, Irland och Slovenien). Danmark tillåter däremot mycket måttliga löneökningar i den offentliga sektorn. Rumänien har vidtagit åtgärder för att återställa de offentliganställdas löner till den nivå de hade i juni 2010.

Medlemsstaterna har också uppmärksammat lönebildningen, inklusive löneindexering och kollektiva förhandlingar. Indexeringen av löner har (tillfälligt) avskaffats eller förändrats i några medlemsstater (Cypern, Spanien och Luxemburg). Italien har anpassat sin ram för löneförhandlingar för att ta större hänsyn till utvecklingen på lokal nivå och branschnivå. I Spanien har arbetsmarknadens parter kommit överens om en återhållsam löneutveckling under perioden 2012–2014, med begränsade löneökningar som kopplas till Spaniens BNP-tillväxt och inflationen i euroområdet. I Belgien har regeringen, efter det att förhandlingarna mellan arbetsmarknadens parter om ett nytt branschövergripande kollektivavtal strandade, fastställt en lönenorm (hur mycket arbetskostnaderna får stiga utöver inflationen) på 0 % för 2013 och 2014. I de landsspecifika rekommendationer som antogs i juli 2013 framhålls de medlemsstater (Belgien, Tyskland, Finland, Frankrike, Italien, Luxemburg och Slovenien) där löneutvecklingen fortfarande är en utmaning.

Många medlemsstater har förändrat sina skatter för att skapa arbetstillfällen. I många länder (Tjeckien, Danmark, Lettland, Malta, Nederländerna, Rumänien, Slovakien och Storbritannien) finns det fortsatt offentliga investeringsprogram och/eller investeringsincitament för att skapa sysselsättning, trots stora budgettätstramningar. En del länder (Belgien, Spanien, Finland, Frankrike, Ungern, Lettland, Malta och Storbritannien) har vidtagit åtgärder på skatteområdet för att skapa arbetstillfällen. Nästan alla medlemsstater har infört nya åtgärder eller initiativ (eller förstärkt befintliga) för att stimulera de privata investeringarna i forskning och utveckling samt innovation). Samtidigt har det stora flertalet medlemsstater infört subventioner till små och medelstora företag.

Skattekillen är fortfarande mycket hög i många medlemsstater, men det är bara ett fåtal länder som har vidtagit åtgärder mot detta problem, bland annat mot bakgrund av det begränsade budgetutrymmet. Estland och Kroatien har sänkt arbetsgivaravgifterna och egenavgifterna för att öka efterfrågan på arbetskraft. Belgien, Ungern och Portugal har gjort sänkningar för vissa grupper. I Portugal får arbetsgivare som anställer äldre arbetslösa (över 45 år) ekonomiskt stöd genom att 75–100 % av arbetsgivaravgifterna återbetalas. Frankrike har infört en ny skattecredit för ökad konkurrenskraft och sysselsättning, som kommer att innebära att arbetskostnaderna minskar. Lettland har sänkt inkomstskatten för fysiska personer till 24 % för att öka tillgången på arbetskraft. I Belgien finns det en ”arbetsbonus” som ska öka låginkomsttagarnas nettolöner och därigenom minska arbetslösheten och låglönefallorna. Årets landsspecifika rekommendationer har i allmänhet handlat om att sänka skattetrycket för låginkomsttagare (Österrike, Tyskland, Ungern och Litauen) samt att minska skattebördan och de sociala avgifterna för alla arbetstagare (Belgien, Tjeckien, Tyskland, Frankrike, Italien och Nederländerna).

Ett antal medlemsstater har fortsatt att stödja initiativ för att utforska sektorer med många arbetstillfällen (Tjeckien, Finland, Luxemburg, Malta, Nederländerna och Rumänien). Luxemburgs regering håller fast vid sin strategi att investera i nya lovande ekonomiska sektorer, och har tillsatt en kommitté med uppdrag att hitta nya nischsektorer med potential till jobbtillväxt. I Tjeckien lanserades ett stort ESF-finansierat program kallat ”New Green for Savings” i mitten av 2013. Rumänien planerar att utöka sina skatteincitament (till exempel skattebefrielse) till IT-sektorn. Icke desto mindre finns det bara en integrerad politik som kopplar samman grön tillväxt med sysselsättning i ett litet antal länder (Grekland, Frankrike, Österrike, Portugal och Finland). I andra införs mer heltäckande politiska åtgärder (Bulgarien, Irland, Spanien, Luxemburg, Malta och Kroatien). Många medlemsstater försöker fortfarande skapa grön tillväxt med en rad separata instrument och åtgärder (till exempel Tjeckien, Lettland och Slovenien)²⁴.

En del medlemsstater har använt sig av subventioner till arbetsgivare och åtgärder för att främja företagande. Subventioner till arbetsgivare har ofta använts för att skapa efterfrågan på arbetskraft (Lettland, Spanien på regional nivå, Nederländerna och Slovenien). Vissa medlemsstater har också vidtagit andra åtgärder för att främja nyföretagande och egenföretagande. En del länder har fortsatt eller börjat att erbjuda bidrag till arbetslösa som startar företag (Bulgarien, Tjeckien, Polen och Slovenien). Spanien har sänkt arbetsgivaravgifterna för att främja egenföretagandet och gett stöd till företag som anställer vissa grupper, till exempel personer med funktionsnedsättning och ungdomar. Österrike har förbättrat den sociala tryggheten för egna företagare. Portugal har infört ett nyanställningsstöd för nybildade företag. En del medlemsstater (Italien, Litauen, Polen och Slovenien) har inriktat sig på att främja företagandebland ungdomar. Italien stöder företagsprojekt som har utformats av unga människor i de södra delarna av landet, särskilt sådana som gäller icke vinstdrivande verksamhet. Andra länder (Österrike, Polen och Litauen) satsar på att minska byråkratin och förbättra företagsklimatet i syfte att skapa arbetstillfällen. Cypern ger mikroföretag, små och medelstora företag tekniskt stöd. För att locka till sig utländska investeringar har Tjeckien tagit fram ett ”välkomstpaket” för att icke EU-medborgare som gör

²⁴ *Promoting green jobs throughout the crisis: a handbook of best practices in Europe*, Europeiska observationsorganet för sysselsättning, 2013.

stora investeringar snabbare och enklare ska kunna komma in i landet och skapa sysselsättning.

Ytterligare åtgärder vidtas mot odeklarerat arbete. En del medlemsstater har skärpt straffen för odeklarerat arbete (Belgien, Tjeckien, Grekland, Spanien, Frankrike, Lettland, Nederländerna och Slovakien). Andra har skapat incitament för att anmäla anställningar (Grekland, Kroatien, Litauen och Slovenien). Belgien och Tjeckien har inriktat sig på att bekämpa falskt egenföretagande, medan Frankrike och Slovakien mer har lagt tyngdpunkten på kontroller av olagligt arbete. Litauen har infört tjänstecheckar för att underlätta förenklade och flexibla anställningsformer inom jordbruk och skogsbruk. Grekland har främjat användningen av ”arbetscheckar”, det vill säga anställningskuponger med en annorlunda typ av försäkring som främst är avsedda för hushållspersonal och personer som arbetar inom jordbruket och hälso- och sjukvården. Lettland har förstärkt sin lagstiftning mot skattesmitning och fortsatt genomföra sina planerade åtgärder mot verksamhet i den ekonomiska gråzonen och för rättvis konkurrens.

Många medlemsstater har fortsatt att förändra sina lagar om anställningsskydd. I Frankrike innebar lagen om tryggad sysselsättning, som antogs i juni 2013, att fler fick tillgång till kompletterande sjukförsäkring, införande av individuella utbildningskonton, rätt till rörlighet och karriärrådgivning, förenklingar av kollektiva uppsägningar och större flexibilitet i svåra ekonomiska situationer med hjälp av avtal som upprätthåller sysselsättningen. I Slovenien syftar en ny reform till att förenkla förfaranden och minska administrativa hinder, öka flexibiliteten på arbetsmarknaden, ge incitament till tillsvidareanställningar och motverka visstidsanställningar. Belgien harmoniserar sin lagstiftning om anställningsskydd för arbetare och tjänstemän och gör bestämmelserna om arbetstid flexibla. I Kroatien syftade den första fasen av de arbetsrättsliga förändringarna, som genomfördes i juni 2013, bland annat till att anpassa reglerna till direktivet om inrättandet av ett europeiskt företagsråd och harmonisera vissa inslag i avtal om visstidsanställning. I Estland har reformeringen av den statliga förvaltningen förändrat anställningsförhållandena och arbetsvillkoren i den offentliga sektorn betydligt, och anpassat dem mer till de som råder i den privata sektorn. Flera medlemsstater har vidtagit åtgärder för att göra arbetsrätten mer flexibel, med hjälp av visstidskontrakt (Tjeckien, för säsongsarbete inom jordbruket och byggsektorn), förlängda korttidsanställningar (Tyskland, från sex till tolv månader), kortare obligatoriska uppehåll innan visstidskontrakt med samma arbetsgivare kan förnyas (Italien) respektive längre arbetsperioder och flexibla arbetstider (Polen). En del länder har gjort förändringar av löner och ersättningar för flexibla anställningsformer (Tyskland för anställda vid bemanningsföretag i många nya sektorer, Österrike för korttidsanställningar). Således har man i många medlemsstater förändrat balansen mellan flexibilitet och trygghet. Fem av de sju länder som fick landsspecifika rekommendationer om att reformera sin lagstiftning om anställningsskydd 2013 rekommenderades att åtgärda segmenteringen (Spanien, Italien, Slovenien, Frankrike och Polen). I Litauen och Nederländerna skulle mindre stränga regler om visstidsanställningar och anställningsskydd leda till högre sysselsättning och större smidighet på arbetsmarknaden.

2.2 Sysselsättningsriktlinje nr 8: Att utveckla en kvalificerad arbetskraft

Kompetensutveckling och vuxenutbildning har prioriterats i många medlemsstater. Många medlemsstater har infört åtgärder som syftar till att öka tillgången på kvalificerad arbetskraft och främja vuxenutbildning. Malta och Bulgarien har ökat de arbetslösa och

låginkomsttagarnas anställbarhet med hjälp av utbildning, medan Österrike har inriktat sig på personer med låga eller medelhöga kvalifikationer genom att göra förändringar av utbildningssystemet som gynnar dessa grupper. Polen har antagit humankapitalstrategi 2020. I Lettland kommer man inom ramen för en ny plan för återinflyttning, som syftar till att förmå kvalificerade arbetstagare och yrkesmän att återvända till landet att erbjuda information om arbetsmarknaden, kurser i lettiska och stöd till barn i återvändande familjer för att inlemma dem i skolsystemet.

I vissa länder (Tjeckien, Irland, Malta och Nederländerna) har de nya åtgärderna inriktats på särskilda sektorer som har stor potential för att skapa arbetstillfällen eller har drabbats särskilt hårt av krisen. Malta stöder akademiker som utbildar sig till bristyrken genom att ersätta deras utbildningskostnader, och Irland har betonat att omskola akademiker för att ta till vara sysselsättningsmöjligheterna i IKT-sektorn. För att förse arbetskraften med erforderliga färdigheter har två medlemsstater (Österrike och Tyskland) modifierat sina bestämmelser om tredjelandsmedborgares tillgång till arbetsmarknaden. Ett stort antal medlemsstater har infört eller planerar att under 2013 införa nya eller förstärkta åtgärder för att bibehålla eller öka de mänskliga resurserna inom vetenskap, teknik och matematik.

Många medlemsstater har vidtagit åtgärder som underlättar övergången från skola till arbete. Ett stort antal medlemsstater (Österrike, Belgien, Tjeckien, Spanien, Finland, Italien, Portugal, Rumänien, Sverige och Storbritannien) har försökt att underlätta övergången från skola till arbete genom praktik- och lärlingsplatser och genom att förstärka sina institutioner. Portugal har reformerat sitt lärlingssystem, förlängt praktikperioderna och breddat tillgången till alla kvalifikationsnivåer. Rumänien har främjat yrkespraktik för akademiker. I Storbritannien kommer arbetsgivarna att kunna utforma sina egna lärlingssystem utifrån sina speciella behov. Ett nytt praktikantprogram har också införts för att ge unga människor som saknar de färdigheter och den erfarenhet som arbetsmarknaden kräver individanpassade stödpaket som gör att de kan ta lärlingsplatser eller andra jobb. I Belgien kan ungdomar utan kvalifikationer praktisera på heltid hos ett företag, en frivilligorganisation eller en offentlig förvaltning i 3–6 månader. I Finland håller man, som en del av ungdomsgarantin, på att göra praktikplatser mer tillgängliga och lockande för både praktikanter och arbetsgivare. Italien har förenklat arbetsgivarnas uppgifter när det gäller att ge lärlingar utbildning och öronmärkt resurser för praktikplatser för ungdomar i mindre gynnade områden som varken arbetar eller studerar liksom för studerande på högskolenivå. Sverige håller på att införa yrkesintroduktionsjobb för ungdomar i åldern 15–24 år som inte har någon tidigare erfarenhet av yrket i fråga. 15–25 % av arbetstiden avsätts för obetald utbildning. Spanien har tagit fram utbildnings- och lärlingskontrakt och lagt grunden för ett system med varvad yrkesutbildning. Tjeckien har skapat en nationell praktikkatalog.

2.3 Sysselsättningsriktlinje nr 9: Att förbättra utbildningssystemets kvalitet

Flera medlemsstater har satsat på att förbättra yrkesutbildningssystemet så att de bättre motsvarar arbetsmarknadens behov (Danmark, Estland, Grekland, Spanien, Ungern, Irland, Lettland, Polen, Sverige och Slovakien). En del länder har lagt grunden till eller sett över system för varvad yrkesutbildning (Estland, Grekland, Spanien, Ungern och Slovakien). I Estland kommer den nya lagen om yrkesskolor att skapa en ny struktur för yrkesutbildningen. I Grekland lägger lagen om omstrukturering av gymnasieutbildningen grunden till förändringar av yrkesutbildningen, genom att man till exempel modifierar kursplaner och ger arbetsförmedlingen en viktigare roll när det gäller att utforma lärlingssystem. Sverige har

förstärkt sitt system genom att höja ersättningen till arbetsgivare som tar emot lärlingar. Danmark har infört lärlingscentrum vid sina yrkesskolor, och Irland har inrättat en ny utbildningsmyndighet (SOLAS). Cypern har skapat skolor för högre yrkesutbildning och ett kvällsgymnasium för teknisk utbildning och yrkesutbildning.

Medlemsstaterna har infört referensramar för kvalifikationer för att bättre binda samman allmän utbildning, yrkesutbildning och högre utbildning samt för att förbättra insynen i kvalifikationer över gränserna. Sedan i slutet av 2012 har ytterligare fem länder (Bulgarien, Tyskland, Italien, Polen och Slovenien) inte bara utformat nationella referensramar för kvalifikationer, utan också kopplat dessa till den europeiska referensramen för kvalifikationer. Därmed har sammanlagt 20 medlemsstater gjort detta. Tjeckien, Danmark, Estland, Frankrike, Irland och Litauen har börjat utfärda kvalifikationer med uttrycklig hänvisning till den europeiska referensramen för kvalifikationer.

Systemen för högre utbildning har förändrats i många medlemsstater. Reformering av systemen för högre utbildning pågår i Österrike, Estland, Grekland, Frankrike, Ungern, Polen, Portugal och Lettland. I Österrike syftar reformen till att öka andelen aktiva studerande och andelen som avslutar sina studier, minska antalet hoppar av sin utbildning och förkorta den genomsnittliga studietiden. I Estland ger en reform institutioner för högre utbildning bättre vägledning om hur många utbildningsplatser inom olika ämnesområden som de bör erbjuda på olika områden, på basis av arbetsmarknadens behov och i nära samarbete med arbetsgivare och berörda ministerier. Grekland har konsoliderat sitt nätverk med tekniska institut och högskolor. Polen ger ekonomiskt stöd till utarbetandet av innovativa högskoleutbildningar på strategiska områden och i Lettland har det lagts fram en rad förslag till reformer som syftar till att öka kvaliteten och konkurrenskraften hos den högre utbildningen. Den senaste reformen i Frankrike har som övergripande mål att bredda tillträdet till yrkesinriktade och tekniska grundutbildningar, minska antalet studerande som hoppar av grundutbildningen, förstärka betydelsen av praktik i kursplanerna, reformera lärarutbildningen och stimulera en strategisk utveckling mot digitala inlärningsmetoder. Många medlemsstater har förändrat sina system för stipendier och/eller skolavgifter (Tyskland, Danmark, Estland, Frankrike, Ungern och Polen).

Många medlemsstater har vidtagit åtgärder för att förbättra sin grund- och gymnasieutbildning (Österrike, Belgien, Bulgarien, Tjeckien, Danmark, Estland, Grekland, Spanien, Frankrike, Luxemburg, Malta, Nederländerna, Polen, Portugal, Sverige och Slovakien). Några har utformat mer heltäckande reformer, medan andra har närmat sig denna utmaning med fokus på kvaliteten hos undervisningen och kursplanerna eller elever som slutar skolan i förtid. I Estland klargör den nyligen antagna lagen om grund- och gymnasieutbildning ansvarsfördelningen mellan stat och kommuner när det gäller den allmänna utbildningens organisation. Syftet är att förbättra nätverket av gymnasieskolor. Malta har fortsatt förstärka den allmänna utbildningen genom att införa ett nytt nationellt ramverk för kursplaner. Danmark har antagit en reform av grund- och gymnasieskolan som innebär att fler lektionstimmar avsätts för kärnämnen (danska, matematik och engelska) och att större vikt läggs vid praktiska moment från och med läsåret 2014–2015. När den nya reformen av gymnasieutbildningen i Luxemburg har antagits är det meningen att systemet ska bli mer kompetensinriktat, dynamiskt och flexibelt. Tjeckien och Slovakien har vidtagit nya åtgärder i fråga om skolinspektioner och skolornas resultat. Portugal håller på att utforma ett heltäckande övervakningsverktyg för att utvärdera utbildningspolitikens resultat och konsekvenser. Polen förändrar villkoren för lärarna från och med 2014, i syfte att förbättra

skolornas och lärarnas resultat: den betalda ledigheten och långtidssjukfrånvaron ska minskas och utbildningsresurserna främst satsas på kurser som direkt motsvarar skolornas behov. Polen har också sänkt den officiella skolstartsåldern från 7 till 6 år. Från och med 2014 ska alla barn börja skolan vid denna ålder.

Bulgarien och Malta har utformat åtgärder som syftar till att minska antalet elever som slutar skolan i förtid, och Österrike har inriktat sig på att komma till rätta med skolket och i slutändan förbättra utbildningsresultaten, särskilt för mindre gynnade ungdomar. Sverige har infört tremånaders studiemotiverande kurser vid folkhögskolorna för att påskynda integrationen av lågutbildade personer på arbetsmarknaden.

2.4 Sysselsättningsriktlinje nr 10: Främja social delaktighet och bekämpa fattigdom

En del medlemsstater har byggt ut sina bidragssystem för att bekämpa barnfattigdom. Andra har begränsat tillgången till bidrag eller sänkt dessa. Mot bakgrund av den oroväckande utvecklingen att antalet barn som lever i fattigdom stiger har en del medlemsstater förstärkt sina insatser på detta område. Belgien har till exempel antagit en heltäckande nationell handlingsplan. I Estland började ett system med behovsprövade familjebidrag att införas i juli 2013. Enligt planen ska bidragen höjas från och med 2015. I Lettland har man för att stödja fattigare familjer höjt de lägsta nivåerna på de månatliga familjebidragen, barnomsorgsbidragen och barnbidragen i samband med flerbarnsfödelse, också för föräldrar som saknar socialförsäkring. Inkomstskatteavdragen på grund av försörjningsbördan har höjts. Den senaste tidens tendenser att göra bidragen mer villkorade eller sänka dem har också fortsatt, till exempel i länder som skärper villkoren för att vara bidragsberättigad eller fryser eller sänker inkomststødet (Grekland, Spanien, Slovenien och Storbritannien). Detta har bidragit till att försvaga de sociala utgifternas stabiliserande effekt på hushållens inkomster.

Motstridiga tendenser finns också i fråga om tillgången till barnomsorg och förskoleverksamhet. En del medlemsstater (Tyskland, Frankrike, Ungern, Lettland, Polen och Storbritannien) har tagit initiativ som syftar till att utöka antalet barn som deltar i förskoleverksamhet, som ett inslag i deras strategier för att förbättra barnens möjligheter. Tyskland har infört en rätt till barnomsorg för barn under tre års ålder, Frankrike har antagit en pedagogisk reform i syfte att öka antalet 2–3-åringar i barnomsorgen och Polen planerar att utöka förteckningen över företag som kan ansöka om statlig finansiering för att inrätta och driva barnomsorgsverksamhet. Polen antog dessutom ett nytt regelverk i juli 2013 som innebär att alla fyraåringar från och med september 2015 kommer att ha rätt att gå i förskola och att alla treåringar från och med september 2017 kommer att garanteras plats i förskolan. Andra länder (Kroatien, Lettland och Storbritannien) har vidtagit åtgärder för att se till att fler har råd att utnyttja barnomsorgen. I Lettland betalar kommunerna nu en del av kostnaderna för privat barnomsorg för 1–4-åringar när det är kö till offentliga inrättningar. Kroatien har infört en lag om dagmammor för att förbättra tillgången till barnomsorg. Vissa medlemsstater har också vidtagit åtgärder för att förbättra skyddet för barnen inom ramen för sina välfärdssystem (Danmark, Spanien, Finland, Polen och Sverige).

Ett centralt inslag i initiativen på pensionsområdet är att återskapa balansen mellan arbete och pension. Pensionsåldern höjs nästan överallt, och blir mer lika för män och kvinnor. Insikten att vi när vi lever längre också måste arbeta längre om vi ska klara av de utmaningar som de demografiska förändringarna medför när det gäller pensionerna breder ut

sig i medlemsstaterna. Under det senaste året har flera medlemsstater antagit eller tidigarelagt höjningar av pensionsåldern för kvinnor och/eller män. Totalt 23 av 28 medlemsstater har nu lagstiftat om höjd pensionsålder nu eller i framtiden. I många fall åtföljs höjningarna av ett (successivt) likställande av mäns och kvinnors pensionsålder (Tjeckien, Estland, Grekland, Kroatien, Italien, Litauen, Malta, Polen, Slovenien, Slovakien och Storbritannien). Det måste dock göras mer för att komma till rätta med andra viktiga faktorer som påverkar skillnaderna i pension mellan könen, i synnerhet avbrott i förvärvslivet och deltidsarbete.

Fler länder tar också det avgörande steget att koppla pensionsåldern till vår ökade livslängd. Allt fler länder som i ett tidigare skede höjde pensionsåldern för att kompensera för ökad förväntad livslängd har valt att införa en tydlig koppling mellan pensionsålder och framtida förväntad livslängd (Cypern, Danmark, Grekland, Italien, Nederländerna och Slovakien). Det finns dock många medlemsstater som starkt motsätter sig detta. En del anser att de först måste minska skillnaderna mellan faktisk och lagstadgad pensionsålder. Andra tycker att tanken på en pensionsålder som automatiskt förskjuts uppåt när den förväntade livslängden ökar är alltför radikal.

De flesta medlemsstaterna har vidtagit åtgärder för att begränsa möjligheterna till förtidspensionering. De viktigaste reformåtgärderna på det här området är skärpta villkor för förtidspension (minimiålder, intjänad pension och pensionsnivå), större avdrag vid tidig pensionering och starkare inriktning på aktiveringsåtgärder. Många länder begränsar tillgången till vanliga inkörsportar till tidig pensionering, såsom långa perioder med arbetslöshetsersättning (till exempel Spanien) eller förmåner vid invaliditet (till exempel Österrike, Belgien och Danmark). Trots detta tenderar fortfarande möjligheterna till tidig pensionering att underminera pensionssystemens hållbarhet i en del medlemsstater (Österrike, Belgien, Bulgarien, Kroatien, Luxemburg, Malta, Rumänien och Slovenien) och minska sysselsättningen och tillväxten.

Många medlemsstater gör det möjligt för människor att arbeta längre och få högre pension om de går i pension senare. Slovenien och Storbritannien avskaffade sina regler om en allmän pensionsålder 2012. I Frankrike har den ålder vid vilken privata arbetsgivare kan tvinga anställda att gå i pension höjts från 65 till 70 år. Många pensionssystem innehåller incitament att fortsätta arbeta efter pensionsåldern (Spanien), såsom bättre pensionsförmåner eller bonusar till personer som senarelägger sin pensionering (Finland och Frankrike). Allt fler länder förändrar sina bestämmelser så att man kan kombinera pension med arbetsinkomster (Belgien, Spanien, Nederländerna och Slovenien). Det är viktigt att notera att en del länder i allt större utsträckning kompletterar pensionsreformer med åtgärder för aktivt åldrande på arbetsplatserna och arbetsmarknaderna (till exempel Belgien, Frankrike, Slovenien och Slovakien). Ansträngningarna på det här området är emellertid fortfarande alltför begränsade och dåligt samordnade. Om pensionsreformerna ska bli framgångsrika måste medlemsstaterna utöka och intensivifiera sina åtgärder för att göra det möjligt för och uppmuntra män och kvinnor att arbeta längre betydligt.

Det ekonomiska läget gör att många länder ser över sina hälso- och sjukvårdskostnader, söker efter vägar att få mer valuta för pengarna och inför bättre instrument för kostnadskontroll. Många medlemsstater har genomfört eller lanserat strukturella reformer av sina hälso- och sjukvårdssystem (Österrike, Bulgarien, Cypern, Grekland, Spanien, Finland, Kroatien, Ungern, Litauen och Storbritannien). Bulgarien håller på att införa en ny prissättningsmodell för sjukhusvård som bygger på användningen av diagnosrelaterade

grupper. I Storbritannien (England) kommer den nya lagen om hälsovård och social omsorg att medföra stora förändringar för NHS och påverka var beslut fattas om beställningar av tjänster samt hur pengarna används. Ett antal medlemsstater har infört eller planerar att införa åtgärder för att hålla de stigande kostnaderna för hälso- och sjukvården nere (Österrike, Belgien, Cypern, Tyskland, Grekland, Spanien, Frankrike, Kroatien, Ungern, Irland, Nederländerna och Portugal). Österrike, Belgien och Frankrike har inriktat sig på att begränsa ökningen av hälso- och sjukvårdskostnaderna totalt sett. Portugal har infört nya regler för prissättning av generiska läkemedel och förskrivning med internationella generiska benämningar i syfte att främja användningen av generiska läkemedel och billigaste tillgängliga produkter. Olika åtgärder för att förbättra vården har vidtagits. Många av dessa är vidareutvecklingar av e-hälsovården (Österrike, Belgien, Bulgarien, Danmark, Spanien, Ungern, Litauen, Lettland, Malta, Polen, Portugal, Sverige, Slovenien, Slovakien och Storbritannien). Spanien håller på att införa en ny rättslig ram som fastställer vilka administrativa modeller som ska användas vid kliniker som omfattas av det nationella hälso- och sjukvårdssystemet. Österrike har antagit en lag om ett elektroniskt hälsoregister i syfte att trygga kontinuiteten i vården och förbättra informationsflödet mellan vårdgivarna. Mot bakgrund av de stora utmaningar som medlemsstaterna står inför på hälso- och sjukvårdsområdet har en del av dem utökat sina insatser, men det är fortfarande för tidigt att säga om dessa har varit effektiva.

Det är fortfarande viktigt att hitta nya sätt att komma till rätta med personalbrist och vidta ytterligare åtgärder för att trygga rätten till hälso- och sjukvård för alla. En del medlemsstater gör stora investeringar i vårdpersonalen (Bulgarien, Tyskland, Ungern, Malta, Polen och Slovakien). Ungern har höjt lönerna för 90 000 vårdanställda. Tyskland har för avsikt att åtgärda bristen på vårdpersonal på landsbygden. För många medlemsstater har det varit en prioriterad fråga att förbättra tillgången till hälso- och sjukvården (Danmark, Grekland, Finland, Frankrike, Luxemburg och Lettland). Luxemburg har infört ett system med ”tredjepartsbetalning” för försäkrade personer som av det behöriga socialkontoret förklaras befinna sig i en ekonomiskt utsatt situation. Grekland håller på att utforma ett tillfälligt system med hälsocheckar som ser till att oförsäkrade medborgare tillgång till primärvårdstjänster.

Vården och omsorgen för personer med långvarigt vårdbehov påverkas ofta av budgethänsyn, men en del länder vidtar också åtgärder för att förbättra organisationen av sådana sociala tjänster. En del medlemsstater (Bulgarien och Slovenien) har antagit nationella strategier som bygger på en helhetssyn och ökar kvaliteten på de sociala tjänsterna, bland annat när det gäller långvarigt vårdbehov. I Slovenien fastställs kvalitativa och kvantitativa mål för de sociala systemens utveckling i allmänhet och de sociala tjänsterna i synnerhet i det nationella programmet för socialt skydd (2013–2020). Finland har antagit en reform av systemet för vård och omsorg vid långvarigt vårdbehov som innebär att rehabiliteringstjänsternas roll förstärks och att hemvården klart prioriteras framför institutionell vård. I många medlemsstater är bristen på formella regelverk om vård och omsorg för personer med långvarigt vårdbehov ett stort hinder för kvinnors sysselsättning och för tillväxten som också gör att det saknas skydd mot att de äldre blir beroende av sina anhöriga.

Grundliga översyner av socialtjänstsystemen är exempel på de utökade försöken att begränsa eller minska fattigdomen bland vuxna. Ett antal medlemsstater håller på att införa eller förstärka aktiveringsåtgärder som en del av sin politik för att öka insatserna mot

vuxenfattigdom (se avsnittet om deltagande på arbetsmarknaden). Reformerna av socialtjänstsystemen planeras eller pågår i flera medlemsstater (Litauen, Cypern, Danmark, Grekland, Kroatien, Italien, Polen och Rumänien). Under 2012 inledde Litauen flera reformåtgärder på socialbidragsområdet i syfte att öka incitamenten att arbeta, förstärka sambandet mellan socialbidrag och aktiveringsåtgärder och mer riktat stöd samt förbättra samarbetet mellan lokala arbetsförmedlingskontor och kommunerna. Italien håller på att genomföra en reform av mekanismen för behovsprövning. Syftet är att göra instrumentet mer målinriktat och fördela skattelättnader och sociala förmåner mer rättvist. Italien har också lanserat pilotprojektet ett ”nytt samhällskort” – ett system med minimiinkomster som senare ska kopplas till aktiveringsinsatser. Cypern planerar också att införa ett system med garanterad minimiinkomst (som kommer att ersätta det befintliga systemet för stöd från det offentliga), som en del av sina reformer av socialtjänsten. Grekland planerar att lansera ett pilotprogram för att införa ett system med minimiinkomst i landet. En del medlemsstater (Belgien, Estland, Spanien, Ungern, Malta och Storbritannien) har vidtagit åtgärder för att förenkla de administrativa förfarandena. Trots dessa insatser återstår det mycket att göra i medlemsstaterna för att uppnå den rätta blandningen av tillräckligt inkomststöd, arbetsmarknader som är öppna för alla och tillgång till tjänster.

En del medlemsstater har infört särskilda program för social inkludering av människor som befinner sig i särskilt utsatta situationer eller är hemlösa eller utestängda från bostadsmarknaden. Många medlemsstater har omvandlat eller utvecklat sina nationella strategier för integration av romer eller vidtagit konkreta politiska åtgärder, i synnerhet genom att försöka organisera dialoger (Österrike, Belgien, Bulgarien, Tjeckien, Danmark, Estland, Grekland, Spanien, Finland, Frankrike, Ungern, Irland, Italien, Lettland, Nederländerna, Rumänien, Sverige, Slovenien och Storbritannien). Luxemburg har antagit en integrerad strategi för att effektivt bekämpa hemlöshet utan att kriminalisera men med inriktning på förebyggande åtgärder, att minska långvarig hemlöshet och förbättra tillgången till sociala tjänster av hög kvalitet för de hemlösa. Flera medlemsstater (Spanien, Frankrike och Slovakien) har vidtagit åtgärder för att öka utbudet av billiga kommunala bostäder och hyreslägenheter för låginkomsthushåll eller för att bekämpa segregation (Ungern). Nederländerna har infört inkomstberoende hyreshöjningar för subventionerade bostäder, och i Belgien erbjuds personer som länge har stått i kö till subventionerade bostäder hyresbidrag.

3. RESULTATTAVLA MED VIKTIGA SYSSELSÄTTNINGSSINDIKATORER OCH SOCIALA INDIKATORER

I sitt meddelande om att stärka den ekonomiska och monetära unionens sociala dimension²⁵ föreslog kommissionen att en resultattavla med centrala sysselsättningsindikatorer och sociala indikatorer skulle tas fram och användas i utkastet till gemensam sysselsättningsrapport. Resultattavlan består av fem huvudindikatorer: arbetslöshet (i åldersgruppen 15–74 år), andel ungdomar som varken arbetar eller studerar samt ungdomsarbetslöshet (i åldersgruppen 15–24 år), hushållens reala disponibla bruttoinkomst, fattigdomsrisk för befolkningen i arbetsför ålder (i åldersgruppen 15–64 år) samt ojämlikhet (förhållandet S80/S20). Resultattavlan gör problemen synligare och gör det lättare att urskilja viktiga utvecklingstendenser för sysselsättningen och på det sociala området²⁶ som kan påverka EMU:s funktionssätt och kan behöva följas upp mer ingående under den europeiska planeringsterminen²⁷. Europeiska rådet säger i sina slutsatser från mötet i oktober 2013 att användningen av en sysselsättningsrelaterad och social resultattavla i den gemensamma sysselsättningsrapporten och av sysselsättningsrelaterade och sociala indikatorer i linje med kommissionens förslag, efter lämpligt arbete i relevanta kommittéer för beslut av rådet i december, bör fullföljas med målet att dessa nya instrument ska användas redan under 2014 års europeiska planeringstermin²⁸.

I händelse av en ekonomisk chock finns det risk att sysselsättningsproblem och sociala problem uppstår i den monetära unionen om det saknas effektiva politiska åtgärder. Detta kan leda till bestående klyftor och påverka de ekonomiska förutsättningarna för Europeiska unionen som helhet. Allvarliga sysselsättningsproblem och sociala problem sprids främst till andra medlemsstater genom den interna handeln och genom att förstörelsen av humankapital resulterar i att den långsiktiga internationella konkurrenskraften försämras. Således ligger det i alla medlemsstaters intresse att snabbt och effektivt ta itu med sysselsättningsmässiga och sociala utmaningar²⁹.

Analysen i det här avsnittet bygger på de fem huvudindikatorer som beskrivs i det ovan nämnda meddelandet³⁰. Resultattavlan bör inte läsas mekaniskt. En mer detaljerad tolkning av den bör bygga på befintliga verktyg (verktyget för bedömning av sysselsättningssituationen, verktyget för bedömning av situationen för det sociala skyddet, den gemensamma

²⁵ COM(2013)0690.

²⁶ Resultattavlan i den här versionen av utkastet till gemensam sysselsättningsrapport kan uppdateras i december 2013, när den nya omgången årliga uppgifter om det sociala skyddet finns tillgänglig.

²⁷ Eftersom resultattavlan ingår i utkastet till gemensam sysselsättningsrapport som bygger på artikel 148 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och ligger till grund för processen med den europeiska planeringsterminen omfattar den alla EU:s medlemsstater, varför jämförelser görs med genomsnittet i EU. I vissa fall kan statistiska avvikelser från genomsnittet i euroområdet också vara relevanta. I enlighet med kommissionens plan för en djupgående och verklig ekonomisk och monetär union ska samordningen av sysselsättning och socialpolitik förstärkas inom ramen för styrningen av EMU och konvergensen på dessa områden främjas.

²⁸ Europeiska rådet den 24–25 oktober 2013, slutsatser.

²⁹ En detaljerad översikt av de gränsöverskridande spridningseffekterna av utvecklingen på sysselsättningsområdet och det sociala området finns i *EU Employment and Social Situation. Quarterly Review*, september 2013, på adressen <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=1974&furtherNews=yes>

³⁰ Kommissionen är beredd att överväga att modifiera resultattavlan i kommande versioner, på grundval av de fortlöpande tekniska diskussionerna i sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd samt reaktioner från Europaparlamentet, arbetsmarknadens parter och andra intressenter.

bedömningsramen och gemensamma datamängder som EU:s arbetskraftsundersökning och statistik över inkomst- och levnadsvillkor³¹.

De avvikelser som denna nya resultattavla belyser samt sätten att tackla negativa trender och oroande sysselsättningsmässiga och sociala problem kommer att analyseras vidare under den europeiska planeringsterminen 2014 genom att ännu mer detaljerade indikatorer tillämpas, bland annat för den multilaterala övervakningsprocessen och i samband med att landsspecifika rekommendationer utarbetas.

Nedan följer en översikt över de senaste avvikande socioekonomiska trenderna i Europeiska unionen och en beskrivning av huvuddragen i utvecklingen med avseende på de fem indikatorerna i enskilda länder. Slutligen ger tabellerna i bilagan en översikt över situationen per indikator i alla EU:s medlemsstater samt en översikt över de främsta utmaningarna på sysselsättningsområdet enligt verktyget för bedömning av sysselsättningssituationen och de sociala utvecklingstendenser som bör bevakas enligt verktyget för bedömning av situationen för det sociala skyddet.

Potentiellt oroande huvudsakliga utvecklingstendenser och nivåer på sysselsättningsområdet och det sociala området som leder till divergens inom EU och kräver fördjupad analys och eventuellt kraftigare politiska åtgärder kan studeras i tre dimensioner:

- Indikatorns förändring för varje medlemsstat ett visst år jämfört med tidigare tidsperioder (historisk trend).
- Avvikelsen från genomsnittet i EU och euroområdet för varje medlemsstat samma år (ger en bild av befintliga sysselsättningsmässiga och sociala skillnader).
- Indikatorns förändring mellan två på varandra följande år i varje medlemsstat i förhållande till förändringen på EU-nivå och i euroområdet (indikerar dynamiken i den socioekonomiska konvergensen/divergensen).

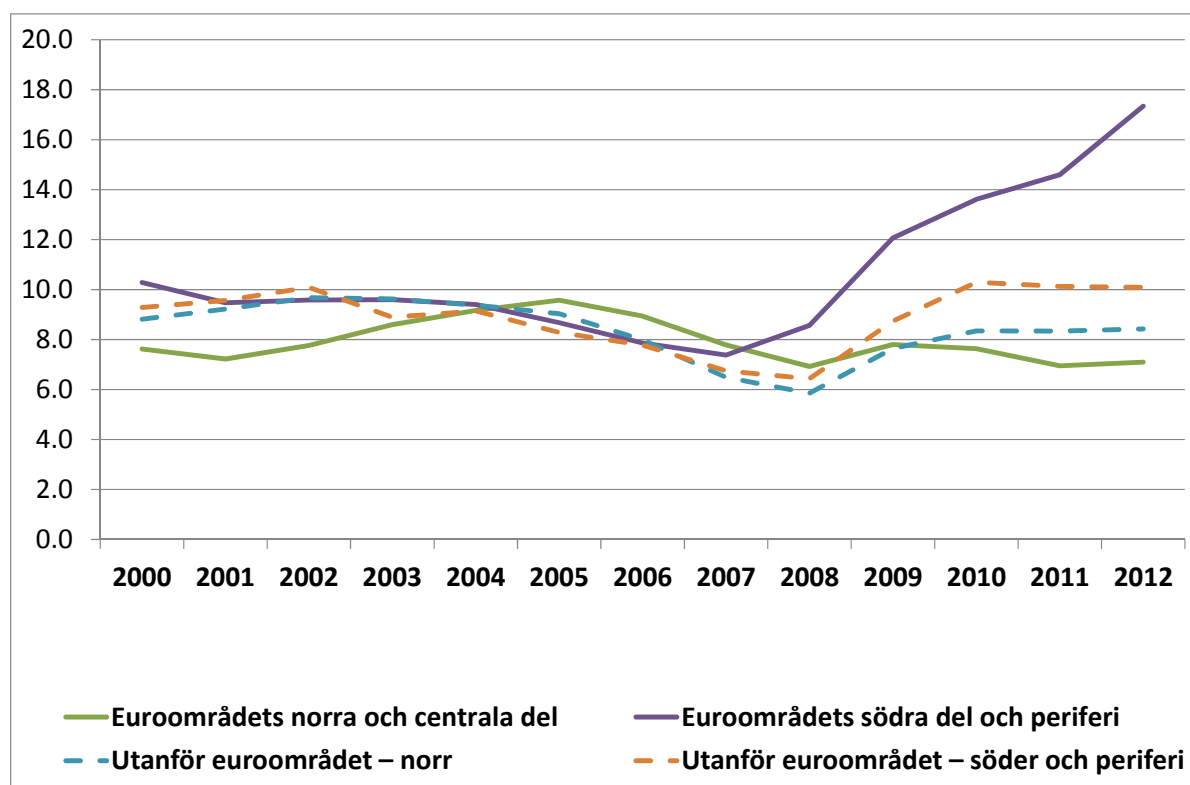
3.1 Arbetslöshet – förändring och nivå

Den klyfta som har uppstått mellan arbetslösheten i euroområdets ”norra och centrala del” och dess ”södra del och periferi”³² har vuxit i alarmerande takt sedan 2008, och är nu 10,2 procentenheter. Skillnaden mellan den norra och centrala delen och länderna utanför euroområdet är 1,7 procentenheter. I mitten av 2000-talet bidrog valutaunionen indirekt till konvergens mellan medlemsstaterna när det gäller arbetslösheten, främst på grund av att de stora inflödena av kapital till de ”perifera” länderna efter införandet av euron gjorde att efterfrågan ökade. Den finansiella och ekonomiska krisen har emellertid lett till mycket större skillnader i arbetslöshet, delvis till följd av den långsamma skuldreduceringen och osäkerheten kring ”periferins” möjligheter till återhämtning. Detta har också medfört att lånekostnaderna har stigit i dessa länder.

³¹ COM(2013)0690, s. 6.

³² Områdesindelning: Euroområdets norra och centrala del: Österrike, Belgien, Tyskland, Finland, Frankrike, Luxemburg, Nederländerna. Euroområdets södra del och periferi: Estland, Grekland, Spanien, Irland, Italien, Cypern, Malta, Portugal, Slovenien, Slovakien. Utanför euroområdet – norr: Tjeckien, Danmark, Polen, Sverige, Storbritannien. Utanför euroområdet – söder och periferi: Bulgarien, Kroatien, Lettland, Litauen, Ungern, Rumänien.

Figur I: Arbetslöshet (i åldersgruppen 15–74 år) i grupper av länder i och utanför euroområdet sedan 2000

Källa: Eurostats arbetskraftundersökning, beräkningar från GD EMPL. Viktade genomsnitt.

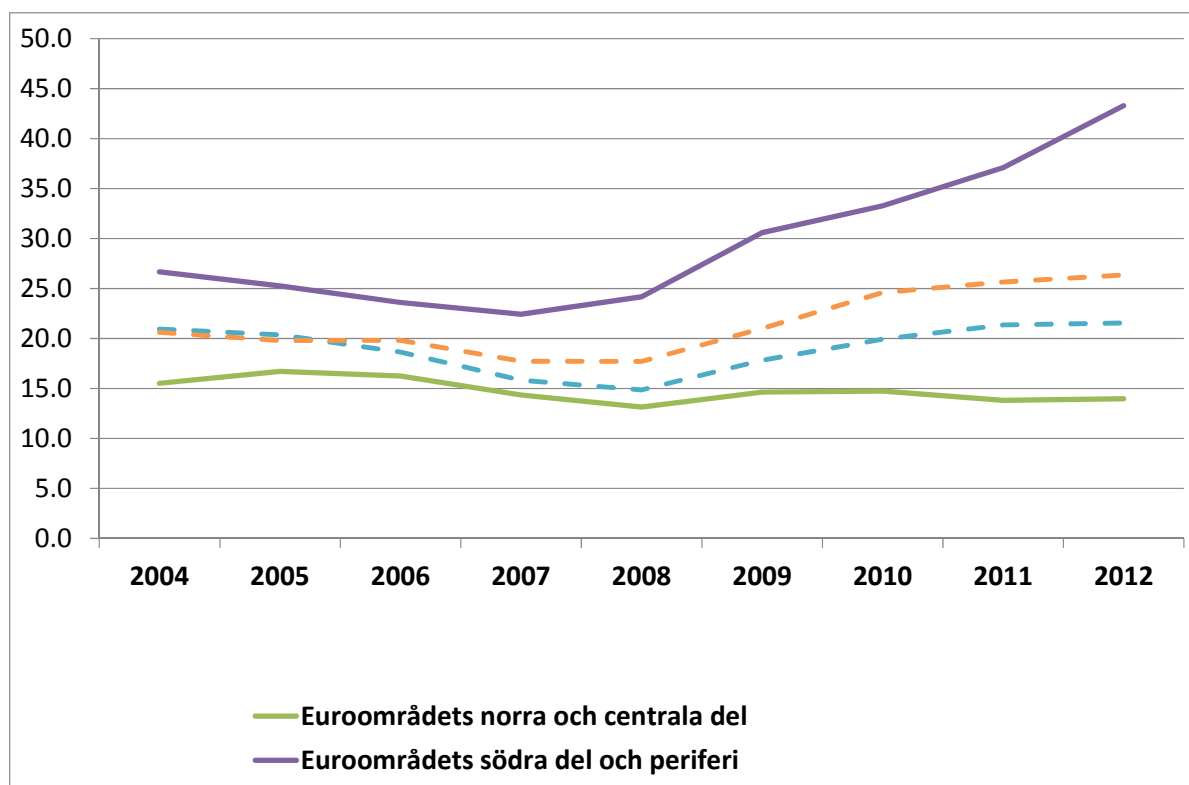
Som framgår av tabellerna i bilagan är arbetslösheten mest alarmerande i fem medlemsstater (Kroatien, Cypern, Grekland, Portugal och Spanien). I dessa länder är arbetslösheten långt högre än genomsnittet i EU och euroområdet. Arbetslösheten har också ökat relativt snabbt, både jämfört med den historiska utvecklingen och med andra medlemsstater (divergens). I Italien, Nederländerna och Slovenien, där utgångslägena var olika, är arbetslösheten inte extremt hög, men den har ökat betydligt under de senaste åren.

3.2 Ungdomsarbetslöshet och andel ungdomar som varken arbetar eller studerar – förändring och nivå

I de södra och perifera delarna av euroområdet har ungdomsarbetslösheten ökat betydligt från och med 2008, till över 40 % 2012. I de norra och centrala delarna av euroområdet har den däremot varit mer eller mindre oförändrad, vilket innebär att klyftan mellan dessa båda grupper av medlemsstater hade ökat till mer än 25 procentenheter 2012. Utvecklingen i de återstående medlemsstaterna har också varit negativ, men i mindre utsträckning än i de södra och perifera delarna. Den genomsnittliga andelen personer i åldern 15–24 år som varken

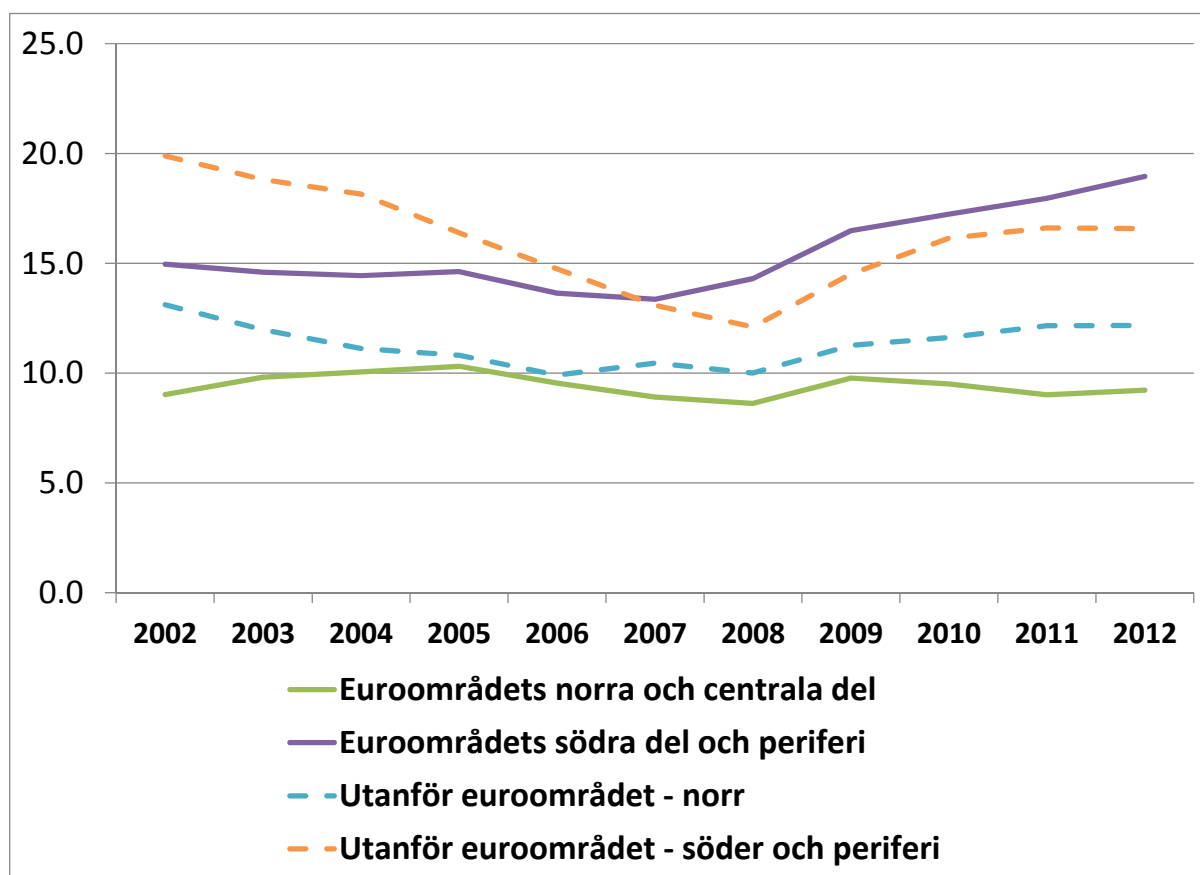
arbetade eller studerade var 19 % i de södra och perifera delarna av euroområdet, mot 9,2 % i de norra och centrala delarna. Klyftan mellan dessa båda grupper av länder fortsätter också att öka, på liknande sätt som arbetslösheten. Ungdomars arbetslöshet och passivitet är särskilt oroande, eftersom deras framtida anställbarhet och produktivitet påverkas negativt. Dagens skillnader i ungdomsarbetslöshet och andel ungdomar som varken arbetar eller studerar hotar att skapa ännu större skillnader mellan de socioekonomiska förutsättningarna i valutaunionen och EU på längre sikt.

Figur IIa: Ungdomsarbetslöshet (i åldersgruppen 15–24 år) i grupper av länder i och utanför euroområdet sedan 2007

Källa: Eurostats utbildningsstatistik, beräkningar från GD EMPL. Viktade genomsnitt.

Figur IIb: Andel ungdomar som varken arbetar eller studerar (i åldersgruppen 15–24 år) i grupper av länder i och utanför euroområdet sedan 2007

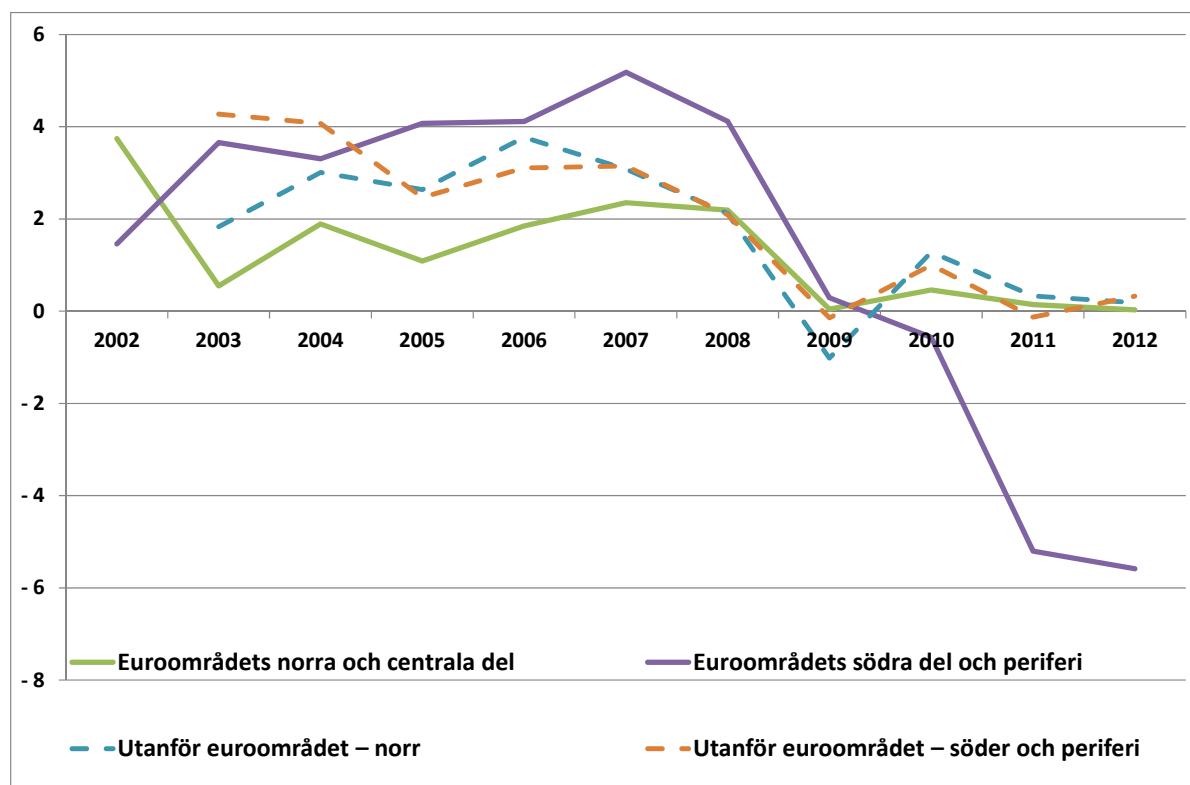
Källa: Eurostats utbildningsstatistik, beräkningar från GD EMPL. Viktade genomsnitt.

Uppgifterna från resultattavlan (i tabellerna i bilagan) visar att ungdomarnas situation är alarmerande i många medlemsstater. När det gäller ungdomsarbetslösheten är både nivåerna och trenderna oroande i Cypern, Grekland, Spanien, Italien, Portugal och Kroatien. I Slovenien och i mindre utsträckning Belgien är det snarare trenderna än nivåerna som ger anledning till oro. Det motsatta gäller för Slovakien (hög ungdomsarbetslöshet). När det gäller andelen ungdomar som varken arbetar eller studerar är både nivåerna och trenderna oroväckande i Grekland och Italien. I Bulgarien, Irland och Spanien är det nivåerna som sticker ut. I Cypern, Luxemburg, Ungern, Portugal och Slovenien är det den senaste tidens utveckling.

3.3 Hushållens reala disponibla bruttointkomst

Under krisåren har hushållens inkomster (mätta som ökningen av de reala disponibla bruttointkomsterna) i de norra och centrala delarna av euroområdet fortsatt att öka, om än i lägre takt (utom 2010). I de perifera länderna har hushållens reala inkomster stagnerat eller minskat sedan 2009. Hushållens inkomster har framför allt påverkats av de minskade marknadsinkomsterna och försvagningen av de automatiska stabilisatorerna över tiden. Dessutom har budgetåtstramningarna – främst i länderna i den södra delen av euroområdet och i periferin – påverkat sysselsättningen och förändringar av skatte- och bidragssystemen samt nedskärningar av lönerna i den offentliga sektorn har lett till betydande sänkningar av hushållens reala inkomster. Detta kan ha bidragit till att öka skillnaderna i euroområdet.

Figur III: Utvecklingen av hushållens reala disponibla bruttoinkomst i grupper av länder i och utanför euroområdet sedan 2002

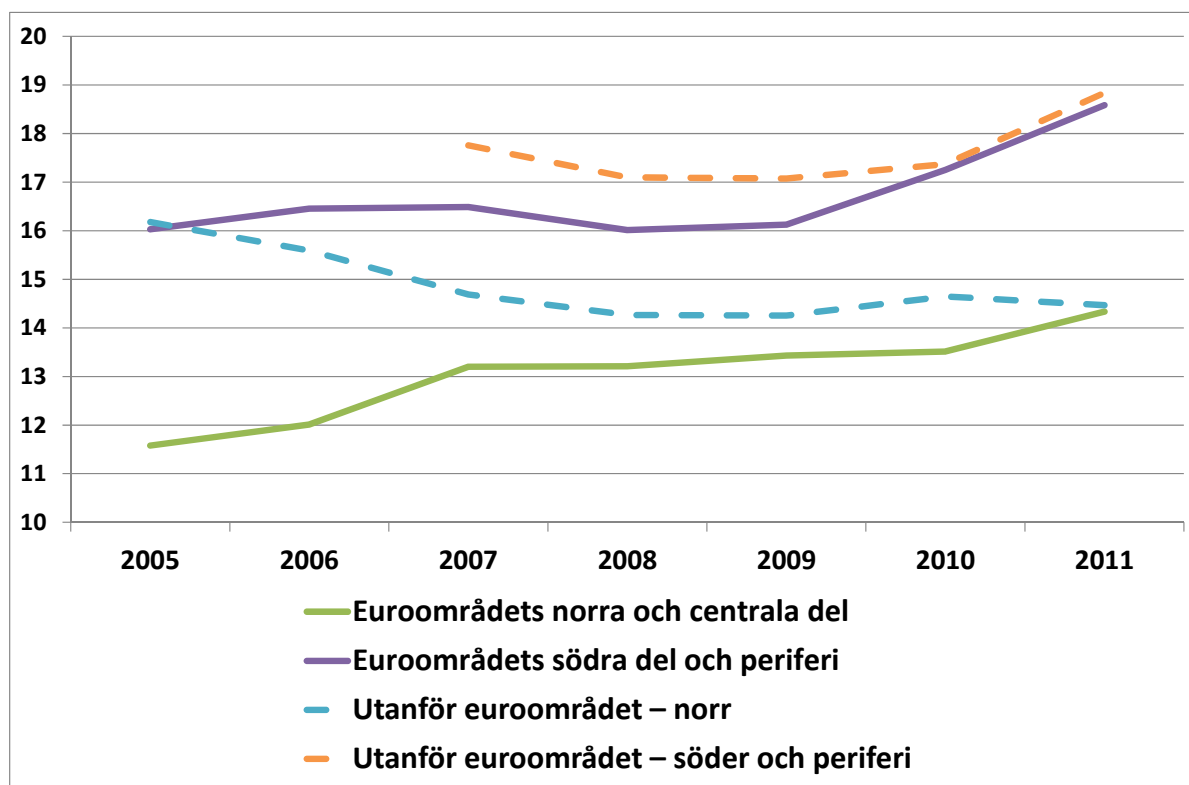
Källa: Eurostat, nationella räkenskaper, beräkningar från GD EMPL. Viktade genomsnitt.

Det finns både stora skillnader och en växande divergens mellan medlemsstaterna när det gäller utvecklingen av hushållens disponibla bruttoinkomster. Enligt uppgifterna för 2012 har hushållens disponibla bruttoinkomst utvecklats klart negativt i inte mindre än elva medlemsstater: i Grekland har minskningen på årsbasis varit nästan 10 % och i Cypern över 8 %. Nedgången i Italien, Ungern, Nederländerna, Portugal, Rumänien (uppgifter för 2011), Slovenien och Spanien var däremot mellan 3 och 5 %, medan Danmark och Slovakien såg en minskning med 1–2 %. Sådana minskningar på årsbasis är särskilt anmärkningsvärda med tanke på att hushållens reala disponibla bruttoinkomster under många decennier sakta men säkert har ökat i Europa, tack vare ekonomisk tillväxt eller kortsiktig automatisk stabilisering i händelse av nedgångar. Minskningar på årsbasis är således en ganska exceptionell förekomst.

3.4 Fattigdomsrisk för befolkningen i arbetsför ålder – förändring och nivå

Fattigdomsrisken ökar i många medlemsstater. Sedan 2008 har den ökat betydligt i de södra och perifera delarna av EU, både i och utanför euroområdet. Denna ökning utgick från redan höga risknivåer. Sedan 2009 har fattigdomsrisken också ökat i medlemsstater i de norra och centrala delarna av euroområdet, om än från en mycket lägre utgångsnivå. Den långa perioden med negativ eller nära obefintlig BNP-tillväxt, stigande långtidsarbetslöshet och allt svagare automatiska stabilisatorer har nu fått effekter på fattigdomsrisken även i dessa länder.

Figur IV: Fattigdomsrisk för befolkningen i arbetsför ålder (15–64 år) i grupper av länder i och utanför euroområdet sedan 2004³³

Källa: Eurostat, EU-SILC, beräkningar från GD EMPL. Viktade genomsnitt – åren avser inkomstår.

Några exempel på medlemsstater där fattigdomsrisken ökade under perioden 2010–2011 är Bulgarien, Estland, Spanien, Frankrike, Italien, Ungern, Rumänien och Slovakien. I Grekland, Lettland och Litauen är andelen som befinner sig i riskzonen för fattigdom mycket hög jämfört med genomsnittet i EMU, men har inte ökat nämnvärt under denna tidsperiod. Utvecklingen i Spanien och Rumänien är särskilt oroväckande, eftersom dessa länder både uppvisar höga fattigdomsnivåer och tendenser till betydande ökning av fattigdomen över en kort tidsperiod.

3.5 Ojämlighet (förhållandet S80/S20) – förändring och nivå³⁴

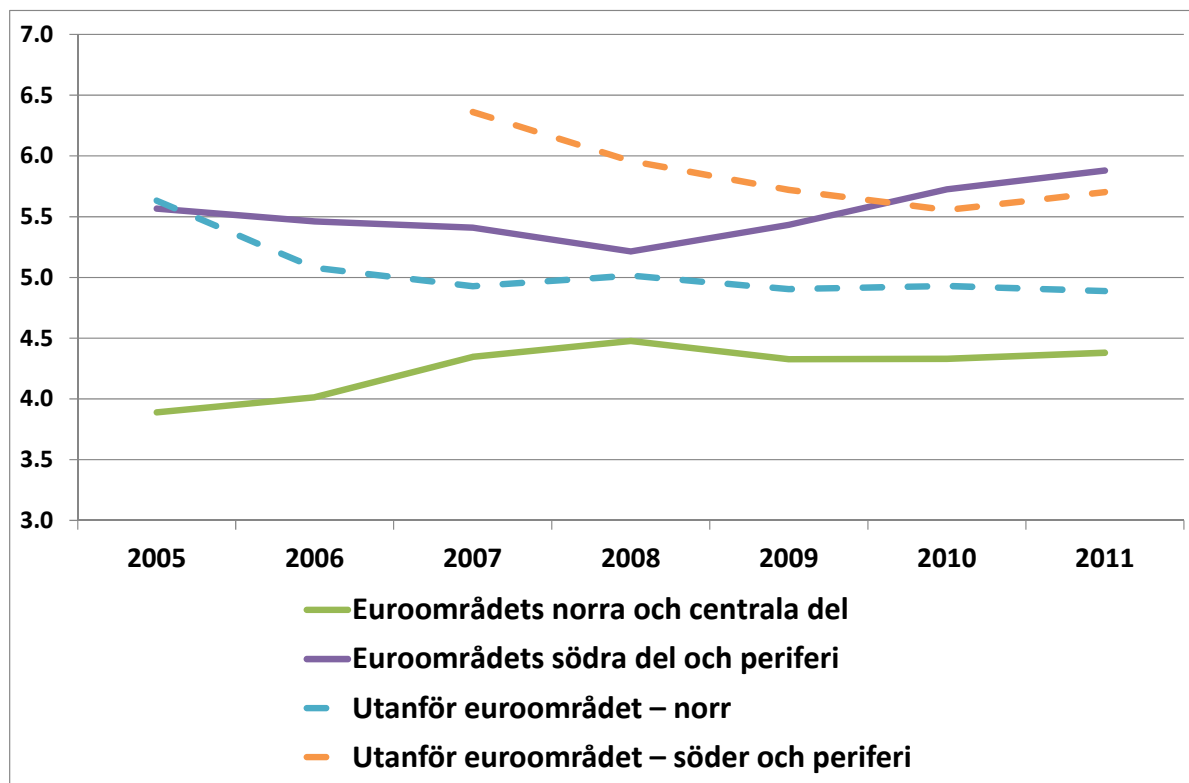
Inkomstskillnaderna mellan och inom medlemsstaterna ökar, i synnerhet i de södra och perifera delarna av EU. Det är också dessa medlemsstater som har haft störst ökning av arbetslösheten. I många länder har krisen förstärkt de långsiktiga trenderna mot en polariserad lönestruktur och en segmenterad arbetsmarknad. Tillsammans med mindre omfördelade skatte- och förmånssystem har detta lett till större ojämlikhet. Hög arbetslöshet (med störst ökning i den nedre delen av arbetsmarknaden) och i vissa fall finanspolitiska

³³ Referensåret för fattigdomsrisken är kalenderåret före undersökningsåret (det vill säga 2010) utom för Storbritannien (undersökningsåret) och Irland (de tolv månaderna före undersökningen). Detsamma gäller indikatorn på ojämlikhet (förhållandet S80/S20).

³⁴ Förhållandet mellan inkomsterna hos de 20 % av befolkningen som har högst inkomster och inkomsterna hos de 20 % som har lägst inkomster.

konsolideringsåtgärder³⁵ kan också förklara de betydande ökningarna av ojämlikheten som kan observeras i de länder som har drabbats hårdast av jobbkrisen.

Figur V: Ojämlikhet (förhållandet S80/S20) i grupper av länder i och utanför euroområdet sedan 2005

Källa: Eurostat, EU-SILC, beräkningar från GD EMPL. Viktade genomsnitt – åren avser inkomstår.

Det finns en stor spridning och en växande divergens mellan medlemsstaterna när det gäller ojämlikhet (förhållandet S80/S20). Om man ser till uppgifterna för 2011 återfinns Bulgarien i alla tre dimensionerna: förändring på årsbasis, avvikelse från genomsnittet i EMU och förändring mellan två på varandra följande år i en medlemsstat jämförd med förändringen i EU/euroområdet. Grekland, Italien och Ungern sticker ut i fråga om förändring på årsbasis (ojämlikheten har ökat med mellan 0,3 och 0,5 procentenheter), medan Rumänien, Spanien och Lettland har störst avvikelser från genomsnittet i euroområdet (ojämlikheten har ökat med 1,2 procentenheter eller mer).

³⁵ Se Euromods arbetsdokument 2/13.

Bilaga 1: Resultattavla med viktiga sysselsättningsmässiga och sociala indikatorer med genomsnitten i EU och euroområdet som referenspunkter

	Arbetslöshet			Ungdomsarbetslöshet						Reell ökning av hushållens disponibla bruttoinkomster		Fattigdomsrisik			Ojämlighet – S80/S20		
	Årlig förändring (halvår 1/2012–halvår 1/2013)	Avvikelse från genomsnittet i EU	Årlig förändring i MS/EU	Årlig förändring (halvår 1/2012–halvår 1/2013)	Avvikelse från genomsnittet i EU	Årlig förändring i MS/EU	Årlig förändring (2011–2012)	Avvikelse från genomsnittet i EU	Årlig förändring i MS/EU	Årlig förändring (2011–2012)	Årlig förändring i MS/EU	Årlig förändring (2010–2011)	Avvikelse från genomsnittet i EU	Årlig förändring i MS/EU	Årlig förändring (2010–2011)	Avvikelse från genomsnittet i EU	Årlig förändring i MS/EU
EU-27	0,6	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	-0,9	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
EA-17	0,9	1,2	0,4	1,4	0,6	0,7	0,6	0,0	0,3	-1,7	-0,7	1,0	0,2	0,2	0,1	0,0	0,1
Belgien	1,0	-2,5	0,4	3,3	0,0	2,6	0,5	-0,9	0,2	-0,4	0,5	0,8	-3,1	0,0	0,0	-1,1	0,0
Slovenien	0,8	2,0	0,2	-0,1	5,1	-0,8	-0,3	8,3	-0,6	:	:	2,2	2,2	1,4	0,6	1,5	0,6
Tjeckien	0,3	-3,8	-0,4	-0,6	-4,4	-1,3	0,6	-4,3	0,3	0,3	1,2	1,0	-6,9	0,2	0,0	-1,5	0,0
Danmark	-0,8	-4,0	-1,4	-2,3	-10,9	-3,0	0,3	-6,6	0,0	-0,9	0,0	0,2	-2,9	-0,6	0,0	-0,6	0,0
Tyskland	-0,2	-5,6	-0,8	-0,3	-15,5	-0,9	0,2	-5,5	-0,1	0,7	1,6	0,8	0,4	0,0	0,0	-0,5	0,0
Estland	-1,7	-2,2	-2,3	-4,0	-5,3	-4,7	0,7	-0,7	0,4	2,4	3,3	2,4	2,0	1,6	0,3	0,3	0,3
Irland	-1,2	2,9	-1,8	-3,2	4,9	-3,8	-0,1	5,5	-0,4	5,7	6,7	0,5	-0,9	-0,3	-0,1	-0,4	-0,1
Grekland	4,1	16,1	3,5	6,1	36,1	5,5	2,9	7,1	2,6	-9,6	-8,7	1,0	4,0	0,2	0,4	1,0	0,4
Spanien	2,2	15,5	1,6	3,9	32,2	3,3	0,3	5,6	0,0	-5,2	-4,2	1,5	4,5	0,7	-0,1	2,1	-0,1
Frankrike	0,8	-0,1	0,2	2,1	2,4	1,4	0,2	-1,0	-0,1	-0,3	0,6	1,1	-2,5	0,3	0,1	-0,4	0,1
Kroatien	1,9	6,1	1,3	12,2	28,1	11,5	1	3,5	0,7	:	:	0,7	3,1	-0,1	-0,2	0,4	-0,2
Italien	1,7	1,1	1,1	4,5	15,6	3,8	1,3	7,9	1,0	-4,5	-3,6	1,6	2,5	0,8	0,4	0,6	0,4
Cypern	4,3	4,3	3,7	11,2	13,8	10,5	1,4	2,8	1,1	-8,0	-7,0	-0,4	-4,5	-1,2	-0,2	-0,7	-0,2
Lettland	-3,6	1,1	-4,2	-8,2	-2,2	-8,9	-1,1	1,7	-1,4	4,9	5,8	-0,3	4,2	-1,1	-0,3	1,6	-0,3
Litauen	-1,5	1,4	-2,1	-5,5	-0,6	-6,1	-0,4	-2,1	-0,7	:	:	-1,6	4,2	-2,4	-1,5	0,8	-1,5
Luxemburg	0,6	-5,3	0,0	0,2	-4,7	-0,4	1,2	-7,3	0,9	:	:	-0,8	-2,9	-1,6	-0,1	-1,0	-0,1
Ungern	-0,4	-0,3	-1,0	0,5	4,9	-0,1	1,4	1,5	1,1	-3,0	-2,0	1,7	-2,4	0,9	0,5	-1,1	0,5
Malta	0,1	-4,4	-0,5	-0,5	-9,5	-1,2	0,5	-2,1	0,2	:	:	0,2	-2,9	-0,6	-0,2	-0,9	-0,2
Nederländerna	1,4	-4,5	0,8	1,4	-12,7	0,7	0,5	-8,9	0,2	-3,1	-2,2	0,4	-5,5	-0,4	0,1	-1,2	0,1
Österrike	0,6	-6,1	0,0	0,0	-14,6	-0,6	-0,4	-6,7	-0,7	1,4	2,3	0,3	-5,0	-0,5	0,1	-1,2	0,1
Polen	0,6	-0,4	0,0	1,1	3,8	0,4	0,2	-1,4	-0,1	0,4	1,4	0,2	1,1	-0,6	0,0	0,0	0,0
Portugal	2,1	6,4	1,5	3,6	16,6	3,0	1,4	0,9	1,1	-3,0	-2,1	0,5	0,2	-0,3	0,1	0,7	0,1
Rumänien	0,1	-3,7	-0,5	-0,3	-0,1	-0,9	-0,6	3,6	-0,9	-4,3*	-4,2*	1,8	5,0	1,0	0,2	1,2	0,2
Slovenien	2,3	-0,3	1,7	5,3	0,1	4,6	2,2	-3,9	1,9	-3,8	-2,9	0,7	-4,3	-0,1	0,1	-1,5	0,1
Slovakien	0,4	3,3	-0,2	0,4	10,5	-0,3	0	0,6	-0,3	-2,3	-1,4	1,2	-3,6	0,4	0,0	-1,2	0,0
Finland	0,4	-2,8	-0,2	1,1	-3,3	0,4	0,2	-4,6	-0,1	0,3	1,2	0,5	-3,2	-0,3	0,1	-1,3	0,1
Sverige	0,3	-2,9	-0,4	1,1	0,8	0,4	0,3	-5,4	0,0	2,9	3,9	0,6	-3,5	-0,2	0,1	-1,4	0,1
Storbritannien	-0,3	-3,2	-0,9	-0,6	-2,5	-1,3	-0,3	0,8	-0,6	2,2	3,1	-0,8	-1,9	-1,6	-0,1	0,3	-0,1

* De senaste uppgifterna om utvecklingen av hushållens reala disponibla bruttoinkomster i Rumänien avser 2010–2011.

	Arbetslöshet			Ungdomsarbetslöshet						Reell ökning av hushållens disponibla bruttoinkomster		Fattigdomsrisik			Ojämlighet – S80/S20		
				Ungdomsarbetslöshet			Ungdomar som varken arbetar eller studerar										
	Årlig förändring (halvår 1/2012– halvår 1/2013)	Avvikelse från genomsnittet i euroområdet	Årlig förändring i MS/EA	Årlig förändring (halvår 1/2012– halvår 1/2013)	Avvikelse från genomsnittet i euroområdet	Årlig förändring i MS/EA	Årlig förändring (2011-2012)	Avvikelse från genomsnittet i euroområdet	Årlig förändring i MS/EA	Årlig förändring (2011-2012)	Årlig förändring i MS/EA	Årlig förändring (2010–2011)	Avvikelse från genomsnittet i euroområdet	Årlig förändring i MS/EA	Årlig förändring (2010–2011)	Avvikelse från genomsnittet i euroområdet	Årlig förändring i MS/EA
EU-27	0,6	-1,2	-0,4	0,6	-0,6	-0,7	0,3	0	-0,3	-0,9	0,7	0,8	-0,2	-0,2	0,0	0,0	-0,1
EA-17	0,9	0,0	0,0	1,4	0,0	0,0	0,6	0	0	-1,7	0,0	1,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
Belgien	1,0	-3,7	0,0	3,3	-0,7	1,9	0,5	-0,9	-0,1	-0,4	1,3	0,8	-3,3	-0,2	0,0	-1,1	-0,1
Slovenien	0,8	0,9	-0,1	-0,1	4,5	-1,5	-0,3	8,3	-0,9	:	:	2,2	2,0	1,2	0,6	1,5	0,5
Tjeckien	0,3	-5,0	-0,7	-0,6	-5,0	-2,0	0,6	-4,3	0	0,3	2,0	1,0	-7,1	0,0	0,0	-1,5	-0,1
Danmark	-0,8	-5,1	-1,7	-2,3	-11,6	-3,7	0,3	-6,6	-0,3	-0,9	0,7	0,2	-3,1	-0,8	0,0	-0,6	-0,1
Tyskland	-0,2	-6,7	-1,1	-0,3	-16,2	-1,7	0,2	-5,5	-0,4	0,7	2,3	0,8	0,2	-0,2	0,0	-0,5	-0,1
Estland	-1,7	-3,4	-2,6	-4,0	-5,9	-5,4	0,7	-0,7	0,1	2,4	4,0	2,4	1,8	1,4	0,3	0,3	0,2
Irland	-1,2	1,7	-2,2	-3,2	4,2	-4,5	-0,1	5,5	-0,7	5,7	7,4	0,5	-1,1	-0,5	-0,1	-0,4	-0,2
Grekland	4,1	15,0	3,2	6,1	35,4	4,7	2,9	7,1	2,3	-9,6	-7,9	1,0	3,8	0,0	0,4	1,0	0,3
Spanien	2,2	14,4	1,2	3,9	31,6	2,6	0,3	5,6	-0,3	-5,2	-3,5	1,5	4,3	0,5	-0,1	1,8	-0,2
Frankrike	0,8	-1,3	-0,2	2,1	1,8	0,7	0,2	-1	-0,4	-0,3	1,3	1,1	-2,7	0,1	0,1	-0,4	0,0
Kroatien	1,9	4,9	0,9	12,2	27,5	10,8	1	3,5	0,4	:	:	0,7	2,9	-0,3	-0,2	0,4	-0,3
Italien	1,7	-0,1	0,8	4,5	14,9	3,1	1,3	7,9	0,7	-4,5	-2,8	1,6	2,3	0,6	0,4	0,6	0,3
Cypern	4,3	3,2	3,4	11,2	13,1	9,8	1,4	2,8	0,8	-8,0	-6,3	-0,4	-4,7	-1,4	-0,2	-0,7	-0,3
Lettland	-3,6	-0,1	-4,5	-8,2	-2,8	-9,6	-1,1	1,7	-1,7	4,9	6,6	-0,3	4,0	-1,3	-0,3	1,6	-0,4
Litauen	-1,5	0,2	-2,5	-5,5	-1,3	-6,8	-0,4	-2,1	-1	:	:	-1,6	4,0	-2,6	-1,5	0,8	-1,6
Luxemburg	0,6	-6,5	-0,4	0,2	-5,4	-1,2	1,2	-7,3	0,6	:	:	-0,8	-3,1	-1,8	-0,1	-1,0	-0,2
Ungern	-0,4	-1,4	-1,4	0,5	4,3	-0,9	1,4	1,5	0,8	-3,0	-1,3	1,7	-2,6	0,7	0,5	-1,1	0,4
Malta	0,1	-5,6	-0,9	-0,5	-10,1	-1,9	0,5	-2,1	-0,1	:	:	0,2	-3,1	-0,8	-0,2	-0,9	-0,3
Nederländerna	1,4	-5,6	0,4	1,4	-13,3	0,0	0,5	-8,9	-0,1	-3,1	-1,4	0,4	-5,7	-0,6	0,1	-1,2	0,0
Österrike	0,6	-7,3	-0,4	0,0	-15,2	-1,4	-0,4	-6,7	-1	1,4	3,1	0,3	-5,2	-0,7	0,1	-1,2	0,0
Polen	0,6	-1,5	-0,3	1,1	3,2	-0,3	0,2	-1,4	-0,4	0,4	2,1	0,2	0,9	-0,8	0,0	0,0	-0,1
Portugal	2,1	5,3	1,2	3,6	16,0	2,3	1,4	0,9	0,8	-3,0	-1,3	0,5	0,0	-0,5	0,1	0,7	0,0
Rumänien	0,1	-4,8	-0,9	-0,3	-0,8	-1,6	-0,6	3,6	-1,2	-4,3*	-4,0*	1,8	4,8	0,8	0,2	1,2	0,1
Slovenien	2,3	-1,5	1,4	5,3	-0,5	3,9	2,2	-3,9	1,6	-3,8	-2,2	0,7	-4,5	-0,3	0,1	-1,5	0,0
Slovakien	0,4	2,1	-0,6	0,4	9,9	-1,0	0	0,6	-0,6	-2,3	-0,6	1,2	-3,8	0,2	0,0	-1,2	-0,1
Finland	0,4	-4,0	-0,5	1,1	-3,9	-0,3	0,2	-4,6	-0,4	0,3	2,0	0,5	-3,4	-0,5	0,1	-1,3	0,0
Sverige	0,3	-4,0	-0,7	1,1	0,1	-0,3	0,3	-5,4	-0,3	2,9	4,6	0,6	-3,7	-0,4	0,1	-1,4	0,0
Storbritannien	-0,3	-4,3	-1,3	-0,6	-3,1	-2,0	-0,3	0,8	-0,9	2,2	3,9	-0,8	-2,1	-1,8	-0,1	0,3	-0,2

* De senaste uppgifterna om utvecklingen av hushållens reala disponibla bruttoinkomster i Rumänien avser 2010–2011.

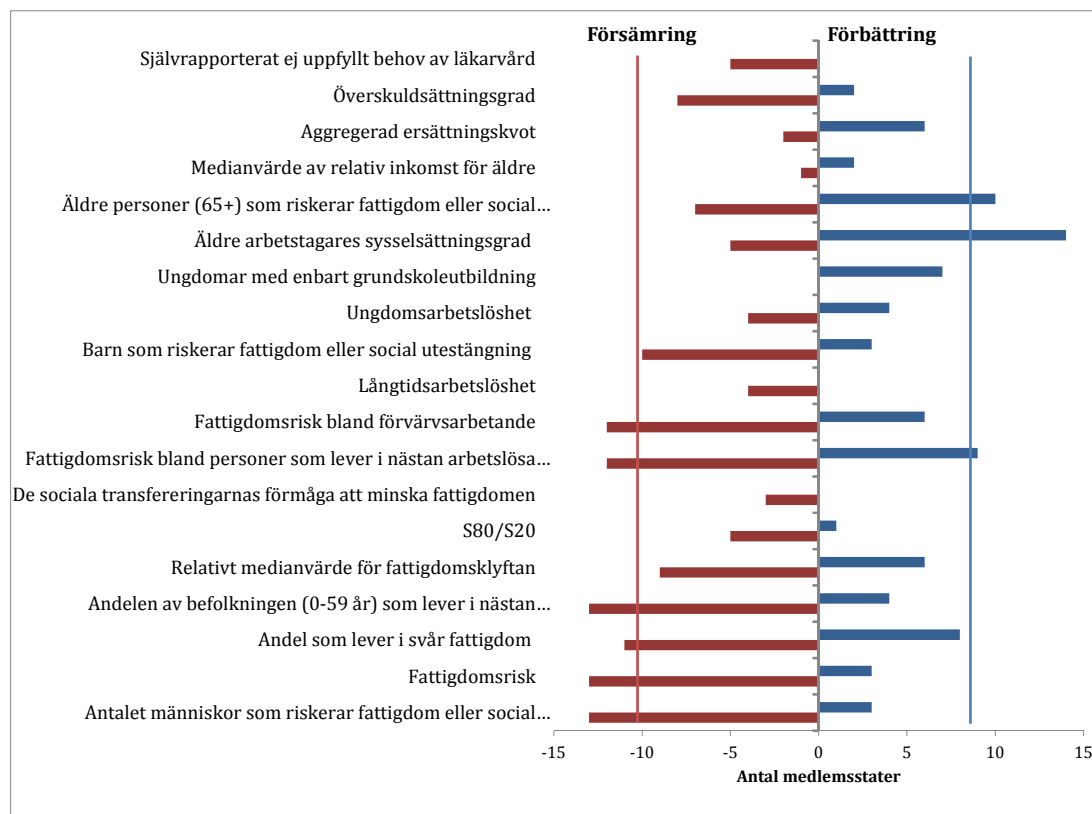
Bilaga 2: Sammanfattande översikt över viktiga utmaningar på sysselsättningsområdet och särskilt goda resultat enligt verktyget för bedömning av sysselsättningssituationen³⁶ (U = utmaning, G = exempel på goda resultat) – antagen i juni 2013

Land	Arbetsmarknadsdeltagande	Arbetsmarknadens funktion, åtgärder mot segmentering	Aktiv arbetsmarknadspolitik	Social trygghet	Balans mellan arbete och fritid	Nya arbetstillfällen	Jämställdhet	Kompetensutbud och produktivitet, livslångt lärande	Utbildnings-system	Lönebildningsmekanismer och arbetskostnadsutveckling
BE	U	U	U	U/G				U	U	U
BG	U		U	U	U	U		U	U/G	U
CZ	U/G		U	U	U		U	U	U/G	
DK	U/G		G	U/G	G			G	U	
DE	G		U	U	U	G			U	
EE	U/G		U	U/G	U	G	U/G	U	U	
IE	U		U	U	U	U	G		G	G
EL	U	U	U	U	U	U		U	U	G
ES	U	U	U	U	U	U	G	U/G	U/G	G
FR	U/G	U	U	U/G		U		U/G		
IT	U/G	U	U	U	U	U	U/G	U/G	U/G	U
CY	U/G	U		U/G	U		U	U/G	U/G	
LV	U		U	U	U			U	U	G
LT	U	U	U	U	U		G	U	U	
LU	U/G		U	G		G		U	U/G	U
HU	U/G		U		U	U		U/G	U	
MT	U/G	G	U/G	U	U	G	U	U/G	U	
NL	U/G	U		U/G	U		G			
AT	U/G	G	G		U	U	U	U	U	
PL	U	U			U		U/G	U	U/G	
PT	U/G	U	U	G	G	U	G		U/G	U/G

³⁶ Internet: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/13/st10/st10373-re01.en13.pdf>.

RO	U		U	U/G	U		U	U	U	
SI	U	U	U	U	G	U	G	U	G	U
SK	U		U	U/G	U	U	U	U	U/G	
FI	U/G		U				U	G	G	U
SE	U/G		G	U/G	G			G		
UK	U/G				U		U		U/G	
HR	U		U		U		U	U	U/G	

Bilaga 3: Sammanfattande översikt över de sociala utvecklingstendenser som bör bevakas enligt verktyget för bedömning av situationen för det sociala skyddet³⁷ – antagen i januari 2013

2010-2011	Medlemsstater med betydande	Medlemsstater med betydande förbättringar
Antalet människor som riskerar fattigdom eller social utestängning	CZ, EE, IE, EL, ES, IT, LV, HU, MT, NL, SI, FI, SE	PL, PT, RO
Fattigdomsrisk	BE, BG, CZ, EE, EL, ES, IT, HU, NL, RO, SI, SK, SE	UK, LV, LU
Andel som lever i svår fattigdom	DE, IE, EL, IT, CY, LV, LU, HU, MT, NL, FI	BE, BG, ES, LT, PL, PT, RO, SK
Andelen av befolkningen (0-59 år) som lever i nästan arbetslösa hushåll	BE, BG, DK, EE, IE, EL, ES, LT, LU, NL, SI, FI, SE	UK, RO, PT, PL
Relativt medianvärde för fattigdomsklyftan	EE, IE, EL, IT, CY, LV, HU, AT, RO	CZ, FR, LT, LU, SK, SE
S80/S20	BG, EE, EL, IT, HU	LT
De sociala transfereringarnas förmåga att minska fattigdomen	BG, EE, SK	-
Fattigdomsrisk bland personer som lever i nästan arbetslösa hushåll	BE, DE, EE, EL, ES, IT, HU, NL, RO, SI, SK, SE	DK, IE, CY, LV, LU, MT, PT, FI, UK
Fattigdomsrisk bland förvärvsarbetande	CZ, DE, EE, FR, IT, HU, NL, PT, RO, SI, SK, UK	BE, EL, ES, LV, LT, LU
Långtidsarbetslöshet Därn som riskerar fattigdom eller social utestängning	BG, IE, EL, ES	-
Ungdomsarbetslöshet	PT, CY, ES, EL	BE, EE, LV, SE
Elever som lämnar skolan i förtid	-	BG, DK, ES, CY, LU, MT, PT
Äldre arbetstagares sysselsättningsgrad	SI, RO, PT, CY, EL	BE, CZ, DK, DE, EE, FR, IT, LV, LT, HU, MT, NL, PL, SE
Äldre personer (65+) som riskerar fattigdom eller social utestängning	IE, EL, IT, LT, HU, SI, SE	BG, DK, EE, FR, CY, LV, LU, PT, RO, SK
Medianvärde av relativ inkomst för äldre	LT	LV, PT
Aggregerad ersättningskvot	IE, LT	EL, ES, CY, LV, LU, PT
Överskudsättningsgrad	BE, BG, EE, IE, EL, PL, PT, SE	DK, RO
Självrapporterat ej uppfyllt behov av läkarvård	BE, EE, EL, HU, RO	-

Anm.: De sociala utvecklingstendenser som bör bevakas under 2010–2011, eftersom de har försämrats i över en tredjedel av medlemsstaterna, har markerats i rött i den högra tabellen.

³⁷ Internet: ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=9235&langId=en.